

új kéve

AZ ÉSZAKI MAGYAR PROTESTÁNS GYŰLEKEZETEK LAPJA

*Georges de la Tour: Az újszülött (1650 körül), részlet,
Musée des Beaux Arts, Rennes, Franciaország*

A mesteri megvilágítás különleges ragyogást kölcsönöz az anyának és kicsinyének, akik a hagyományos keresztény jelképek látható jelenléte nélkül is Máriát és a Kisdedit idézik. Amint az életet adó anya és gyermeke között létezik valami ősi, bensőséges kapcsolat, ugyanúgy advent és karácsony idején évről évre újjászületik bennünk is egy tértől és időtől független, megmagyarázhatatlan érzés és bizonyosság: a Megváltó nekünk született, érettünk jött el, - hozzánk tartozik! Megszólított, és mi is szólhatunk hozzá. Éreztük jelenlétét minden napjainkban, és szabad hinnünk: közöttünk lesz az ünnep óráiban ugyanúgy, mint az előttünk álló esztendőben is; velünk és szeretteinkkel, családukkal és nemzetünkkel, - minden emberrel szerte a világon.

SZOLGÁLATTEVŐK

MOLNÁR-VERESS PÁL *lelkész*
151 64 SÖDERTÁLJE (STH) Granövägen 126
Tel/Fax: 08-550 160 66 Mobil: 070-602 29 68

MAGYARI-KÖPE GÁBOR *másodlelkész*
170 70 SOLNA (STH) Kungshamra 25 B
Tel: 08-655 49 93 Mobil: 070-413 25 39

KÖZPONTI TISZTSÉGEK VISELŐI

JORDÁKY BÉLA *főfelügyelő, az ET elnöke*
428 35 KÄLLERED Gamlehagsvägen 19
Tel: 031-795 25 02 Fax: 031-795 25 04
Mobil: 070-562 31 08

TÓTH ILDIKÓ *főjegyző, Sölvesborgi felügyelő*
294 34 SÖLVESBORG Rektor Dahlsgratan 4 H
Tel/Fax: 0456-140 37 Mobil: 070-892 94 95

PAP IVÁN *központi pénztáros*
181 30 LIDINGÖ (STH) Frisksportarvägen 2
Tel: 08-731 83 60 Fax: 08-731 08 28
Mobil: 0708-30 81 90

VÁJLOK ILDIKÓ *Szeretetszolg.orsz.megbízott*
431 66 MÖLNDAL Eduard Boyes gata 15
Tel: 031-27 02 63

TOVÁBBI GYÜLEKEZETI VEZETŐK

KAJTÁR LÁSZLÓ *Boråsi felügyelő*
502 36 BORÅS Nollhagagatan 2
Tel/Fax: 033-13 35 68

FEKETE JENŐ *Eskilstunai mb. felügyelő*
633 53 ESKILSTUNA Klarbärsvägen 23
Tel: 016-12 00 39 Mobil: 070-920 33 72

LÁSZLÓ BÉLA *Göteborgi felügyelő*
418 31 GÖTEBORG Vädersolsgatan 21
Tel: 031-54 27 19 Mobil: 073-619 38 35

VERESS CSABA *Halmstad felügyelő*
302 50 HALMSTAD Roskildegatan 13
Tel/Fax: 035-21 00 92

BLÉNESSY ZOLTÁN *Helsingborgi felügyelő*
267 33 BJUV Våren 14 A
Tel/Fax: 042-820 64

GAAL ANDRÁS *Jönköpingsi felügyelő*
567 31 VAGGERYD Smedbygatan 21
Tel: 0393-161 69

ÁLLÓ RÓZSIKA *Katrineholmi felügyelő*
643 30 VINGÅKER Parkvägen 23
Tel: 0151-103 01

PAPP ANNA *Ljungbyi felügyelő*
341 37 LJUNGBY Ågårdsvägen 19
Tel: 0372-819 67

PITLIK PÁLHÁZI KATALIN *Malmöi felügy.*
217 46 MALMÖ Roskildevägen 9 A
Tel: 040-26 76 38

SEBESTYÉN GÁBOR *Stockholmi felügyelő*
126 47 HÄGERSTEN/STH Fastlagsvägen 42/1
Tel: 08-18 41 72

PITTNER JÁNOS *Uppsalai felügyelő*
754 24 UPPSALA Kantorsgatan 18-411
Tel: 018-24 16 89 Mobil: 070-422 76 52

REHÓ ISTVÁN *Västerås felügyelő*
723 51 VÄSTERÅS Glasbärgargatan 7
Tel: 021-12 09 91

SPÁDA JÁNOS *Växjöi felügyelő*
352 47 VÄXJÖ Hjalmar Petris Väg 10 B
Tel: 0470-76 34 42 Mobil: 070-759 19 21

Külföldről előbb a 0046-ot kell tárcsázni, s a körzetszám előtti 0-t el kell hagyni

Tóth Károly Antal

Viseljük el egymást?

Vagy ahogy nemzetközibbül hangzik, s ahogy manapság már untig reklámozzák: toleráljuk. Mivel szavaink nem számítógépben teremtek, hanem értelemmel, érzésekkel, képzelettel, akarattal, továbbá változatos érdekekkel bíró emberekben születtek és alakultak, mindegyiknek több jelentése vagy legalábbis jelentésárnyalata van. Tanulságokat keresve nézzük meg egy kicsit közelebbről a *tolerál-toleráns-tolerancia* fogalomcsoportot.

A *tolerál* szó a *Magyar értelmező kéziszótár* szerint (1972) az *eltűr* illetve *elvisel* jelentéssel bír. Ugyanebben a könyvben az *eltűr* magyarázata: „visszahatás nélkül, tűrve elvisel”, az *elvisel* szóé pedig: „kellemetlen dolgot mindvégig tűr”, illetve „valakit megtűr a környezetében”. Más nyelvű ilyen kiadványokban hasonló, de gyakran a magyarnál részletesebb értelmezést találunk már az alapszónál. Így az *Oxford Advanced Learner's Dictionary* (1989) szerint a *tolerál* jelentése: „1. beavatkozás nélkül megenged valamit, amit helytelenít, amivel nem ért egyet 2. valamit, valakit tiltakozás nélkül elvisel”. A kellemetlen, helytelenített, teherként ránk nehezedő külső tényező mindegyikben jelen van; ezt szó nélkül elviseljük, nem tiltakozunk ellene, nem utasítjuk vagy ítéljük el nyíltan, amennyiben toleránsak vagyunk. Az idézett magyar szótár megfogalmazása szerint az igéből származtatható *tolerancia* főnév esetében a külső tényező sokat veszít kellemetlen, helytelenített voltából, jelentésében a tőlünk különböző emberekhez való békés viszonyulás domborodik ki („Más vallású v. meggyőződésű emberek iránti türelmesség”), a *toleráns* melléknévnél pedig egyenesen a mássággal szembeni pozitív magatartás jelentkezik („Mások ellenkező meggyőződését tiszteletben tartó”). Mintha az ígétől a melléknévig eljutva az ember lényegesen megváltozna, levetkőznél rejtegetett ellenvetéseit is, és a kor elvárásait elsajátítva, jóindulatú humanizmussal telítődne. Más szótárakban ez kevésbé van így, az említett oxfordi például mindkét szó esetében egyszerűen visszautal a *tolerál* alapformára, a Bonniers svéd értelmező szótára (1991) pedig így határozza meg a *tolerancia* jelentését: „eltűrése annak, amit az ember valójában helytelenít...”. Úgy tűnik, mintha a magyar kiadvány szóértelmezése valami miatt egy kicsit félrecsúszott volna.

Nincs egyedül. A politikában és a tömegkommunikációban a toleranciát sokszor a másik ember iránti tisztelettel vagy éppenséggel a szeretet fogalmával kapcsolják össze. Volt, hogy a keresztény magatartás egyik összetevőjeként említették. Pedig Jézus sohasem tanított ebben a szellemben. Soha nem buzdított arra, hogy *viseljük el* az embereket olyanokként, amilyenek, hogy legyünk *türelmesek* a tőlünk különbözőkkel. Ő azt mondta: „Szeresd embertársadat, mint saját magadat.” (Máté 22,39)

A toleranciának, felebarátunk jelenléte eltűrésének, életmódja elviselésének, a másik emberrel szembeni indulataink „humánus” legyűrésének, magunkba rejtésének semmi köze nemhogy a szeretethez, de a némileg őszinte emberi közösségérzés minimumához sem. Köze van a társadalmi elváráshoz, amely a türelmetlenség és az agresszivitás terjedésének megfékezésére kitalálta ezt a „csodaszert”; a politikai ideológia megalkotta, a jog megfogalmazta, a propaganda pedig erkölcsi kötelességgé tette. Tetszetősebbé tételére olyan tartalmakkal igyekeztek és igyekeznek összekapcsolni, amikhez semmi köze: a másokkal szembeni tisztelet, megbecsülés és rokonszenv fogalmaival. Hadd érezze a toleráns egyén jó embernek magát, aki megteszi a világbékéért a magáét.

Eddig még nem is lenne igazán baj, hiszen sokaktól valóban csak ennyi telik, és a gyűlölködés nyílt lángjainál mindenképpen jobb a hamuba takargatott

(Folytatása a 23. oldalon)

Az a bizonyos hely, melyhez emlékeinkben oly sokan kapcsoltatunk...

ADVENTI VÁGY

”SZERETNI AZ EMBERISÉGET: ez minden nemes szívnek elengedhetetlen föltétele. Az emberiség egésze nem egyéb számtalan háznépekre oszlott nagy nemzetségnél, melynek mindegyik tagja rokonunk, s szeretetünkre és szolgálatainkra egyformán számot tart. Azért ne hidd, mintha Isten bennünket arra alkotott volna, hogy a föld minden gyermekeinek egyforma testvérök s a föld minden tartományinak egyforma polgárunk legyünk. Az emberi tehetség parányi lámpa, mely egyszerre keskeny kört tölthet meg fényével; s ha egy helyről másra hurcoltatik, setéséget hagy maga után. Bizonyos helyhez kell azért kapcsoltatnunk, hogy azt jótékony világítással állandóul boldogíthassuk. Minden, ami szerfeletti sok részre osztatik, önkicsinységében enyészik el. Így a szeretet. Hol

az ember, ki magát a föld minden országainak szentelni akarván, forró szenvedelmet hordozhatna irántok keblében? Leonidás csak egy Spártáért, Regulus csak egy Rómáért, Zrínyi csak egy Magyarországért halhatott meg.”

”Világmegváltó világunkban” talán épp ideje elgondolkodnunk Kölcsey Ferenc 1837-ben írt sorain. Ő egészen biztosan nem tudhatta, hogy több mint két és fél évszázad múltán, a globalizáció korában mennyire időszerűek lesznek figyelmeztetései. Azt pedig még csak nem is sejtette, hogy itt, a távoli Északon, vikingek ősi földjén is lesznek majd emberek, akik a minden bizonnyal általa is naponta elimádkozott: ”Jöjjön el a Te országod” kérése mellett időről időre az ő Himnuszának szavaival fohászkodnak

majd így az Egek Urához: "Isten, áldd meg a magyart..." Ő talán titkon remélte, hogy ha nem is egynéhány röpke év alatt, de évtizedek, netán egy évszázad távlatában bizonyosan meghallgattatásra talál majd a panaszból fogant kérés: "Balsors, akit régen tép, / Hozz rá víg esztendőt; / Megbűnhődte már e nép a múltat, s jövődöt."

Az a bizonyos hely, melyhez emlékeinkben oly sokan kapcsoltatunk... - írtuk képaláírásként az előbbi oldalon levő fénykép alá, s akaratlanul is előtölul bennünk a kérdés: miért már csak emlékeinkben a miénk az a templom, az a táj, az a föld, az az ország? S mielőtt történelmi ismereteinkkel felvértezve az ismert válasszal felelnénk, valljuk be tisztességesen: mert eljöttünk onnan, mert elhagytuk, otthagytuk azt, mi egykor a miénk volt.

Persze senki sem vitatja, hogy ebbe az elhagyásba és otthagyasba jócskán "besegítettek" azok a "nagyok", kik "a föld minden gyermekeinek egyforma testvérök s a föld minden tartományinak egyforma polgárak" képében tetszelegve egyetlen tollvonással odalökték a templomot, a tájat, a földet, s benne emberek millióit, kik sajátjukként tudták és szerették "azt a bizonyos helyet", - odalökték olyanoknak, akik a Miatyánk zárósortait is maguknak kisa-játítva s állítva, hogy övék az ország, a hatalom és a dicsőség, együgyűségükben a szivárvány milliányi színét is át-pingálnák arra a három színre, amelyet az egész világon s az egész világból (el)ismernek.

Azt sem vitatja senki, hogy sokakat csupán egy békésebb, nyugodtabb, emberibb, jobb országnak álma indított útra, s hogy talán azt remélte: e földnek kerekén Tamási Áronnal megtalálhatja azt a "valahol"-t, ahol otthon lehet benne. Mert sokan hitték, hogy "az emberiség ... mindegyik

tagja rokonunk", s e hatalmas földgolyóbis bármely pontján "szolgálatunkra egyformán számot tart", - elfeledvén Vörösmarty óva intését: "a nagyvilágon e kívül nincsen számodra hely..."

Az Erdély magyar templomai sorozatban megjelent, Kalotaszeg templomait bemutató kötet elején "Istenes ajánlasként" Tőkés László ezt írja: "Isten létét mindennél éke-sebben hirdetik a templomok... a szabadulást kiábrázoló hajó, az Úr szövetségét jelképező szentély, a Krisztus áldo-zatára valló oltár, a "világ világosságát" pompás színekre bontó mives ablakok és az égre törő tornyok minden száraz 'istenérvnél' vagy fárasztó teológiai spekulációnál élete-sebben és valóságosabban hirdetik, hogy Isten él és uralko-dik, bennünket szeret és megvált - Ő a mi hajlékunk nem-zedékről nemzedékre."

Ravasz László egyik elmélkedésének ezt a címet adta: Adventi vágy, s alcíméül ezt: Jöjjön el a Te országod! Ebben írja: "Nekünk szükségünk van egy másik országra, mert ez nem az igazi. A lelkünk kivágyik innen, elégedetlen a földdel, a vegetatív élettel, e világ hiúságaival és csaló-dásaival. Jaj nekünk, ha megelégszünk ezzel a világgal, ha rajta túl levő célokat és értékeket nem látunk. Jaj nekünk, ha ez foglalja egybe örömeinket, ambícióinkat.

Jöjjön el a Te országod! Ez a vágy minél erősebb, annál biztosabb a menekülésünk."

Mielőtt azon töprengenénk, hogy az a templom, az a táj, az az ország, amelybe leggyakrabban már csak emlé-keinkben térünk haza, miként lehetne újból miénknek tudható igazi otthonunk, nos, azelőtt mérjük fel azt, ami ma még a miénk, de amit holnap ugyanúgy elveszíthetünk. Mérjük fel józanul: mit modhatunk a magunkénak "szer-feletti sok részre osztott" állapotunkban, akár itt Észa-kon? Mérjük fel erőinket, s bármennyire csábító volna is a globalizáció mindenüvé bevilágító fénycsóvjában nap-fürdőzni, lássuk be Kölcseyvel: "Az emberi tehetség pa-rányi lámpa, mely egyszerre keskeny kört tölthet meg fé-nyével..." Legalább azt a keskeny kört, mi számunkra itt adatott, legalább azt töltsük meg parányi lámpásaink fényével. Mert ha kevésnek találva ennek csillogását netán fényesebb porták után vágyakozva elhagynánk még meglevő keskeny köreinket is, bizonyára beteljesedik az intés: ha még ez a parányi lámpa is "egy helyről másra hurcoltatik, setétséget hagy maga után."

"Zrínyi csak egy Magyarorszáért halhatott meg" - int Kölcsey. Mi csak egy országért könyöröghetünk, s imánkkal együtt azért is, hogy a mi országunk, a mi tájunk, a mi templomunk, a mi gyülekezetünk, a mi családunk, a mi szeretteink, mi mindannyian, otthoniak és itt élők, lehessünk benne abban, aminek eljövételét így kérjük: "Jöjjön el a Te országod!

Adventi várakozásunk hadd teljesejden be boldog karácsonyban, hadd hozza el újra közénk a Megváltót!

Molnár-Veress Pál

Szilágyi Domokos

KARÁCSONY

A puha hóban, csillagokban,
az ünnepi foszlós kalácson
láthatatlanul ott a jel,
hogy itt van újra a
KARÁCSONY.

Mint szomjazónak a pohár víz,
Úgy kell mindig e kis melegség,
Hisz arra született az ember,
Hogy szeressen és szeressék.

S hogy ne a hóban, csillagokban,
ne ünnepi foszlós kalácson,
ne díszített fákon, hanem
a szívekben legyen
KARÁCSONY.

Dr. Pósfay György

KARÁCSONY A VÄRMLANDI RENGETEGBEN

Az Új Kéve korábbi számainak egyike megemlékezett arról, hogy fél évszázada érkezett Magyarországról az első, háború utáni nagyobb csoport, akiket mint szerződéses mezőgazdasági munkásokat fogadott be Svédország. A többszáz személyből álló csoport tagjai az első években főleg dél-, nyugat- és közép-svédországi gazdaságokban és tanyákon munkálkodtak, majd szerződésük lejártá után a legtöbben nem tértek vissza az óhazába, hanem Svédországban maradtak, és lassanként nagyobb központokba, városokba költöztek, ahol többségük az iparban helyezkedett el.

Régi irataimat rendezve kezembe került egy több mint fél évszázaddal ezelőtt megírt és elmondott prédikáció szövege, amelyet egy värmlandi kis faluban egybegyűlt mintegy hatvan-hetven személy hallhatott az 1947. december 21-én tartott, az "új bevándorlók" számára meghirdetett első karácsonyi istentiszteleten.

A története ennek a következő:

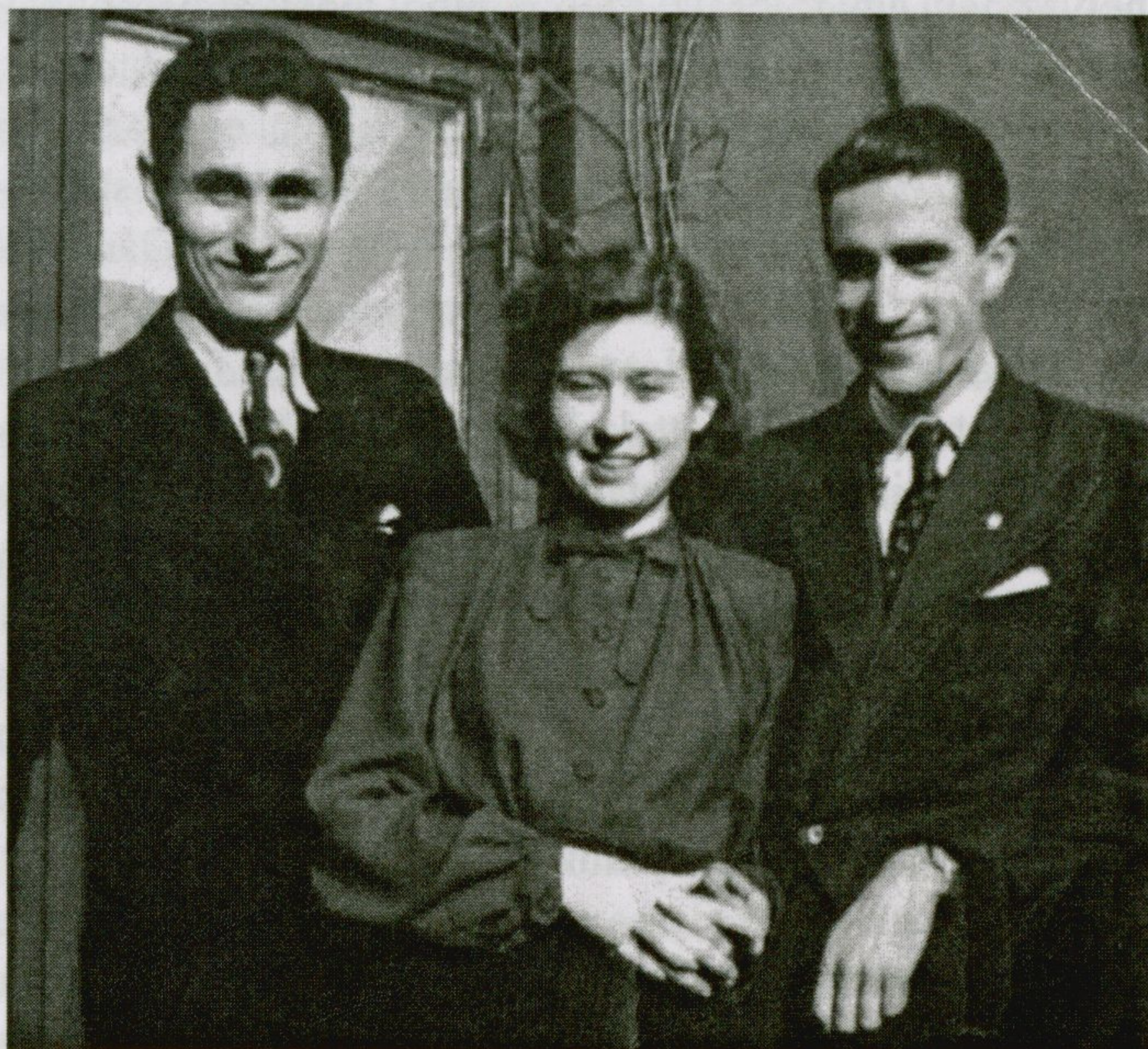
Ebben az időben én második félévemet töltöttem az uppsalai egyetemen. Leskó Béla ekkor Lundban tanult, Vajta Vilmos főleg Herrljungában élt, ahol feleségének, Karinnek tanári állása volt. Amikor az újságokból értesültünk az akkori magyar kormánynak a svéd kormánnyal kötött szerződéséről, felfigyeltünk erre a hírre, és mindjárt felbukkant bennünk a gondolat: "Mit jelent ez számunkra?"

A választ Bála barátom kapta meg először: - a svéd munkaügyi hatóságok tolmácsnak szerződtették. Feladata az volt, hogy három vagy négy alkalommal a komphajóval Gdyniába utazzon, ott találkozzon a csoportok tagjaival, és már a Svédországba vivő hajóúton megkezdje regisztrálásukat, majd Landskronában, ahová a magyarokat elszállították és párnapos "vesztegár-jellegű" elhelyezést kaptak, ezt a munkát befejezze, mindenben segítségükre legyen, és tájékoztassa őket a svédországi élet olyan jellemzőiről, amelyeket az idejövők nem ismerhettek. A magyar vendégmunkások landskronai tartózkodása többnyire egy hétnél rövidebb ideig tartott, mert új munkaadók, vagy ezeknek megbízottai értük jöttek, és magukkal vitték őket az ország legkülönbözőbb részeibe.

Leskó Béla viszont engedélyt kért a munkaügyi hivaltól, hogy a landskronai csoportoknak istentiszteleteket is tarthasson. Az engedélyt meg is kapta azzal a megfontolással, hogy erre csak akkor kerülhet sor, amikor a megérkezetteknek szabadidejük van, továbbá, hogy az istentiszteleteken való részvétel csak önkéntes alapon szervezhető meg. Mindez 1947 októberében, novemberében

ben történt, és ez idő alatt legalább négy istentiszteletet tartott. Minderről én Uppsalában, csak levélváltás révén értesültem, és Vajta Vilmos bátyámnak sem volt ekkor még sok köze az újonnan érkezettek lelkipozíciójához. Erről Béla sokat beszélt, de tudtommal feljegyzéseket nem készített róluk. Én viszont 1948-ban és 1949-ben több olyan magyarral találkoztam, akik részt vettek ezeken az istentiszteleteken, sőt Leskó Bélának üdvözlőleveleit küldték. Tehát Leskó Béláé volt az elsőség: ő tartott már 1947-ben, svéd földön magyar istentiszteleteket, de munkája inkább "tábori lelkészség" volt, mert az azokon összegyűltek napokon belül továbbköltöztek.

Itt egy kis megjegyzést szeretnék beiktatni. Vajta Vilmos 1941 őszén érkezett Svédországba. Úgy emlékszem, ő 1944. március 19. előtt, tehát mielőtt a németek megszállták volna Magyarországot, az akkori magyar követségen, vagy csak Stockholmban élő magyarok otthonában talán tartott néhány istentiszteletet vagy áhítatot. 1944 második felében viszont, amikor a Svéd Vöröskeresztnél, majd a Svéd Izrael-Missziónál dolgozott, az idekerült és megkeresztelt zsidószármazású magyarországiakat istentiszteletekre, illetve oktatásra összegyűjtötte, s tudtommal tizennyolc személyt - saját kérésükre - megkeresztelt. Ebből azonban a Dagens Nyheter olyan botrányt csinált (hogy tudniillik kihasználja szegény, lelki zűrzavarok közt élő honfitársait, és ezáltal próbálja őket a kereszténység számára megnyerni), hogy a svéd misszió-

Balról Pósfay György, jobbról Leskó Béla és svéd felesége
1949 karácsonyán

sok, akik tulajdonképpen épp ebből a célból állították munkába, gyorsan "visszatáncoltak", és e munka azonnali beszüntetésére kérték. Mindenesetre 1946 őszén, amikor Leskó Béla és én megérkeztünk Svédországba, Vajta Vilmos (aki ekkor még nőtlen volt, Lundban élt és licenciátusára készült), az általa tartott magyar istentiszteletekről csak múltidőben beszélt.

Most visszakanyarodunk Uppsalába, ahol én tanultam. Az egyetemi munka végzése mellett annyira nem voltam bekapcsolva a magyarokkal való foglalkozásba, mint Béla. 1947-ben, talán 1948 első két hónapjában előfordult, hogy a megyei munkaügyi hivatal tolmácsszolgálatra, vagy fél napnál nem hosszabb kiszállásokra kért fel, amelyeknek során több magyarral kapcsolatba kerültem, - persze nem csak protestánsokkal. Ha olyan családnál tettünk látogatást, ahol annak minden tagja protestáns volt, új otthonukban igyekeztem egy rövid háziáhítatot tartani, amit egyébként megtettem néhány Stockholmban régebbi idő óta élő magyar otthonában is, ahova Vajta Vilmos beajánlott, de ezek az alkalmak nem voltak nyilvános istentiszteletek.

1947-ben, valamikor advent második és harmadik vasárnapja között telefonhívást kaptam az Uddeholm Bolaget nevű hatalmas erdő- és mezőgazdasági vállalatától, amelynek Délnyugat-Svédországban, különösképpen Värmlandban hatalmas birtokai voltak. A tisztviselő, aki felhívott, előbb megkérdezte: igaz-e, hogy magyarul tudó protestáns lelkész vagyok? - majd igenlő válaszat hallva és azt meglepéssel nyugtázva, elmondta, hogy a Svédországba érkezett mintegy hatszáz magyar mezőgazdasági munkavállalónak (ezek között voltak egyedülállók, házaspárok, gyermekes családok) mintegy egyharmada Värmlandban, az ő cégük gazdaságaiban dolgozik, s ezek számára szeretne a cég egy karácsonyi ünnepséget rendezni; az ünnepség helyszínéül egy földrajzi szempontból legalkalmasabbnak tűnő kis falut szemeltek ki. Elmondta azt is: mivel tudják, hogy a magyarok kétharmada katolikus, egyharmada protestáns, ezért a katolikusok számára Gáspár atya személyében már kerestek egy katolikus lelkészt, akit Dániából hoztatnának fel Värmlandba. Engem tehát a protestánsoknak tartandó istentisztelet tartására kérnének fel, amelyet december 21-re időzítettek. Mint mondta, ők autóbuszokkal körbejárják a tanyákat, összeszedik a misére ill. istentiszteletre jövőket, majd ezután egy közös ünnepség keretében a vállalat megajándékozza a családok gyermekeit. Kérte tehát, hogy vállalam el a szolgálatot, hozzátevé, hogy természetesen minden költségemet fedezik. Amikor elvállaltam, a tisztviselő nagyon megörült, s néhány nap múlva írásban is megkaptam a felkérést.

Így érkeztem meg 1947. december 20-án Filipstadba, ahol a szállodában találkoztam Gáspár-atyával. Ő egy idősebb bácsi volt, odahaza tanítóképző-intézeti igazgatóként dolgozott. Megbeszéltük a dolgokat, és reggel együtt

utaztunk ki Värmland-Brattforsba, ahol az ottani paróchus, egy Fredricksson nevű svéd lelkész kedvesen fogadott. Megmutatta templomát, és felajánlotta Gáspár-atyának, hogy az én istentiszteletem előtt vagy után, amint kívánja, ott megtarthatná a misét. Kollegám ezt nem fogadta el, így a misét végül is a kultúrház nagytermében tartotta meg, amely mellesleg valamilyen táncmulatságra volt feldíszítve. A svéd kollega kicsit furcsállotta ezt.

A brattforsi templom. (Épült 1669-ben.)

Én már Uppsalában készültem a szolgálatra. Mivel énekeskönyvünk nem volt, így írógéppel, másolópapírral elegendő példányban éneklapokat készítettem, hogy ezek kerüljenek kiosztásra. Majd megírtam a prédikációm, külön annak vázlatát és az istentiszteleti rendet, hogy ezeket bibliámba tehessem, ha netán elveszíteném mondanivalóm fonalát, legyen mihez igazodjak. Most ezeket találtam meg.

Az istentisztelet elején a "Mint a szép híves patakra" kezdetű énekünket énekeltük, az igehirdetés előtt pedig a "Krisztus urunknak áldott születésén" kezdetűt, ugyanis prédikációm egy ennek utolsó versszakához kapcsolódó gondolattal kezdtem.

Minden rendben ment - az istentiszteleten úrvacsoraosztás is volt -, majd ennek végeztével mindannyian ámentünk a községi kultúrház nagytermébe, ahol a vállalat egyik magyar alkalmazottja köszöntötte a résztvevőket, akik összesen kétszáznál is többen lehettek. Itt is elénekeltünk egypár ismert karácsonyi éneket, majd a gyerekek megkapták a csomagokat, s az összejövetel kávézással ért véget. Ezután újból előálltak az autóbuszok, és magyarjainkat hazavitték otthonaikba.

A svéd lelkész érdeklődött, hogy mikor jövök újból. Elmondtam neki, hogy én hamarosan Amerikába utazom, de felhívom kollégáim figyelmét a lehetőségre. Ezzel elbúcsúztam tőle és családjától, és soha többé nem jutottam el Brattforsba. Úgy tudom, hogy 1948 karácsonyán - talán év közben is is - Leskó Béla, esetleg Vajta Vilmos vagy Terray László jártak ott és tartottak istentiszteletet.

Fél évszázad múltán ma is szeretettel őrzöm szívemben az első värmlandi magyar karácsony emlékét.

Gyülekezeti ének:

Krisztus Urunknak áldott születésén

*Krisztus Urunknak áldott születésén,
Mondjunk angyali dalt megjelenésén,
Mely Betlehemnek mezején nagy régen
Zengett ekképpen:*

*A magasságban dicsőség Istennek!
Békesség legyen földön embereknek!
És jóakarát mindenféle népnek
És nemzetségnek.*

*Eljött már, akit az atyák rég vártak,
Sok királyok is kit látni kívántak,
Kiről próféták jövendőt mondtak,
Nyilván szólottak.*

*Ez az Úr Jézus, a mi Messiásunk,
Aki által lett bűnünkől váltságunk,
Világosságunk, megigazulásunk,
Boldogulásunk.*

*Örülnek ezen a mennyei szentek,
Földön a hívek lélekben örvendnek;
Ajkáról minden igaz keresztyénnek
Így zeng az ének:*

*Háladás legyen az Atya Istennek,
Ő szent Fiának, a ma születettnek,
A Szentléleknek, mi bölcs oktatóknak,
Vigasztalónknak.*

*Ó, örök Isten, dicső Szentháromság,
Szaálljon mireánk tőled világosság,
Távozzék tőlünk bűn és szomorúság,
Legyen vidámság!*

Alapige: I. János 1: 1-4.

1. Ami kezdettől fogva vala, amit hallottunk, amit szemeinkkel láttunk, amit szemléltünk, és kezeinkkel illettünk, az életnek Igéjéről.

2. (És az Élet megjelent és láttuk és tanubizonyosságot teszünk róla és hirdetjük néktek az örök életet, amely az Atyánál vala és megjelent nekünk;)

3. Amit hallottunk és láttunk, hirdetjük néktek, hogy néktek is közösségtek legyen velünk, és pedig a mi közösségünk az Atyával és az ő Fiával, a Jézus Krisztussal.

4. És ezeket azért írjuk néktek, hogy örömetek teljes legyen.

"LEGYEN VIDÁMSÁG!"

Pósfay György igehirdetése

I. János 1: 1-4. alapján

Elhangzott a värmlandi Brattforsban,
1947. december 21-én, advent IV. vasárnapján.

Keresztyén gyülekezet, testvéreim a Jézusban!

Mikor ezt a csodaszép karácsonyi éneket énekeltük, melyet a háromszáz esztendővel is régebben írt Pécsely Király Imre komáromi, majd érsejújvári prédikátor sokat szenvedő magyarok vigasztalására írt, bizonyára hazaszálltak gondolataitok kis magyar falvak felé, fehérfalu református vagy evangélikus templomok felé, és eszetekbe jutottak azok a karácsonyi ünnepek, amikor otthon énekeltek ezeket az énekeket. Akkor is mindig megtelt szívetek békességgel és örömmel, mint ahogy itt is, ebben a sokak számára idegen és szokatlan világban is békesség tölti el az ember szívét, mikor ezeket a drága zsoltárokat hallja. Valóban nagy dolog az, hogy elcsendesedhetünk, anyanyelvünkön énekelhetünk, és hallhatjuk Isten karácsonyi evangéliumát itt is, mikor távol kerültünk falvainktól, otthonainktól: valamit megsejtünk ez által a tény által, hogy itt összejöhetünk, Isten világfeletti mindenhatóságából és kegyelméből. Lám, Isten az ő szeretetét, vigasztaló és bátorító Igéjét elküldi utánunk, bármennyire sokezer kilométer választ is el bennünket megszokott templomunktól. Az Ő Egyháza, az Ő Ekkleziája nem szorítható határok közé, hanem elterjed a föld legutolsó zugáig is.

Ha megfigyeltétek a legutoljára elzengett énekverset, akkor azt vehettétek észre, hogy az így fejeződik be: legyen vidámság! Egészen szokatlan befejezés ez, hogy egy imádságnak is beillő énekvers így fejeződjék be, hogy benne azt kérjük: legyen vidámság! Azonban mindnyárt megnyílik annak a titka, ha megpróbáljuk kibogozni, miért írta ezt a karácsonyi éneket írója.

Több mint háromszáz esztendőt kell visszamennünk a múltba. Nehéz idők jártak akkor a magyarság felett, mint azóta számtalanszor. Súlyos háborúk pusztították országunkat, ennek következtében éhség, szenvedés, nyomorúság tette nehezzé eleink életét. Különösen nehéz volt abban az időben református és evangélikus magyarnak lenni odahaza: sokszor üldözés, szenvedés várt azokra, akik az Isten Igéje mellett hűségesen kiálltak. Egész Európában nem nézett senki sem szánakozva a magyarra: - egyetlen egy kivétel volt csupán. Egy messzi ország királya, annak az országnak fennköltszívű vezetője, amelyben most vagyunk. II. Gusztáv Adolfnak hívták ezt a svéd királyt, sógora volt a mi Bethlen Gáborunknak: egyedül az ő szíve érzett részvétet a távoli magyar evangélikus és református hittest-

vérékért, de a többi magyarokért is: a magyarság jólétéért és szabadságáért, és nem sajnálta ezért kényelmes palotáját, nyugodt életét elhagyni, hanem küzdelembe indult, sőt életét is áldozta eszményeiért: a zsarnokságtól való szabadságért és az Evangélium ügyéért.

Amikor ilyen elhagyott, ilyen magáramaradt volt a magyar, Pécsely Király Imre tiszteletes úr mégis tudott örülni. Volt valami, ami ebben a sötét éjszakában is boldogsággal töltötte el a lelkét, úgy, hogy az egy egy énekben virágzott ki: egy zsoltárban, amely így fejeződik be:

Távozzék tőlünk bűn és szomorúság: legyen vidámság!

Mit látott meg Pécsely tiszteletes uram abban a keserves világban, amelynek így örülni tudott? Bizonyára nem kell sokat találgatnunk, hiszen egész éneke erről szólt: azt, hogy karácsony van, megszületett a Jézus!

És ennek kell annyira örülni? - kérdezhetné most mindenki. Nem csak a komáromi tiszteletes örvendezett ennek háromszáz éve, hanem annak előtte sok-sok száz esztendővel egy másik ember is: János apostolnak hívták. Ő írta le abban a Szent Igében, amelyet felolvastam az imént néktek: Jézusról azért írok néktek, hogy örömetök teljes legyen! Azért írok nektek, ti magyarok, akik 1900 esztendővel később olvassátok ezt az Igét, hazátoktól távol, a messzi Svédországban, hogy igazán tudjatok örülni! Örülni annak, hogy van valaki, aki ebben a nehéz életben kimondhatatlanul szeret mindannyiunkat, és ezt a szeretetét nem csupán szavakkal erősítette, hanem éretünk odaadta e világra egyetlen Fiát. Vannak köztetek olyanok, akiknek gyermekeik vannak, és azokat a világ minden kincséért sem hagyták volna otthon, nagyszülőknél, rokonoknál, hanem magukkal hozták őket, mert nem tudtak volna tőlük elválni, mert fáj egy édesapának, egy anyának, ha gyermekétől távol kell lenni. Nos, Isten szeretete irántunk akkora, hogy még azt is megtette értünk, hogy egyetlen Fiát elküldte ebbe a gonosz világba, hagyta, hogy az emberek megcsúfolják, meggyalázzák és megöljék: mindezt azért, hogy ne csupán szavakkal erősítse, hanem tettel, világgraszoló jellel bizonyítsa: emberek, ennyire szeretlek benneteket!

Ez a karácsonyi evangélium üzenete: Az Isten szeret bennünket! E nélkül a karácsonyi örömhír nélkül szomorú lenne az életünk. De így, bármilyen helyzetben is vagyunk, ha az egész világ ellenünk fordul is, ha mindenki ellenségünk lenne is, ha szomorúság és nyomorúság venne csupán körül: ebben a legszomorúbb állapotban is lenne egy fényes reménysugár: az, hogy az Isten szeret! Lám, elküldte értem Jézust e világba, nem sajnálta Őt, a szentet, értem! Isten szeret: ebben bízhatom. Nem haragszik rám, pedig de megérdemelném! Mennyi bűnt követek el Őellene, és Ő ennek ellenére sem haragszik, hanem szeret. Megbocsájtja a bűnöket, ott az Úr asztalánál, az Úrvacsorában, hogy nekem könnyű lelkiismeretem legyen, hogy ne rettegjek: jaj, mi lesz, ha egyszer Isten megeléged mindent, hanem tudja békességben, gondtalanul örvendezni! Ez a karácsony üzenete: Isten szeret. Örvendjünk ezen, vigyük ezt

haza magunkkal mindennapi munkánk közé, és ha csüggedünk, a nehézségek miatt szomorúak vagyunk, vigasztalni fog: Isten adott karácsonyt, bebizonyította, hogy szeret!

A karácsony azonban nem csak örömet szerez, hanem Szentigénk szerint közösséget is teremt. Azt olvastuk: "Amit hallottunk és láttunk, hirdetjük néktek, hogy néktek is közösségetek legyen velünk, és pedig a mi közösségünk az Atyával és az Ő Fiával, a Jézus Krisztussal."

Közösség: ez másképpen azt jelenti, hogy az emberek békességben és szeretetben élnek egymással. Ó, milyen régóta vágyik erre az emberiség! Mennyien töprengtek azon, miképpen valósítható az meg, hogy minden embernek legyen békessége, szabadsága, de legyen meg a mindennapi kenyerre, hogy az életet ne nyűgne érezze, hanem öröme. Hány és hány új elgondolás született meg újra és újra, amely ezt meg akarta valósítani: és mi lett az eredmény? - háborúk, éhínségek, szenvedések. De az az érdekes, hogy mi emberek, nem akarunk tanulni! Mikor egyik eszme csődöt mondott, mindig újabb elgondolások után futunk és nem vesszük észre, hogy Isten megmondotta: más módon nincs igazi közösség ember és ember között, csak a Jézus Krisztus által. Akik - tudniillik - a Jézust szeretik, azok ezt másképpen nem tudják megtenni, csakis ha embertársaikat is szeretik. Az az ember ugyanis, aki örvendezni tud azon, amit a karácsony hirdet: hogy az Isten szeret, az Istennek hálás akar lenni jóságáért. Isten meg azt mondja: Úgy lehetsz hálás nekem, ha szereted, segíted embertársaidat! Ha sok ilyen Isten iránt hálás ember van, akkor egyszerre megváltozik a világ: az emberek mindinkább megbecsülik egymást, mind nagyobb békességben, sőt szeretetben élnek, és így jön létre a közösség az emberek között. Így hozza létre a karácsonyi örömmüzenet. Akarod, hogy ilyen legyen ez a beteg világ? Légy azon, hogy magad és szeretteid ilyen Isten iránti hálás emberek legyenek; minél több ilyen ember lesz, annál inkább gyógyul a világ!

Bizonyára elgondolkoztatok azon, hogy mi az oka, hogy a svédek nagyobb békességben, egymás megbecsülésében élnek, mint mi odahaza, és ennek következtében nagyobb is itt a jólét. Nem egyszerű ennek a megfejtése, de elárulom a titkot: ezeknek a mibennünket nem csak háromszáz esztendővel ezelőtt, hanem most is annyit segítő svédeknek ősei mind Istent nagyon szerető, karácsonyi evangéliumnak örvendő emberek voltak: ezért tudtak idáig eljutni. Mert Isten beszéde mindenütt gyümölcsöt terem: itt is az történt.

Lám, mennyi ajándékot nyújt Isten a karácsonyi evangélium által: örömet, békességet, igazi szeretetet, megbocsájtást minden bűneinkre. Ezért méltó, hogy mi is úgy tegyünk, mint János tett. A felolvasott Szentigében azt írja: "hirdetjük néktek..." Igen, ez a mi feladatunk most: nem csak megtartani, hanem továbbadni, különösen gyermekeinknek, sőt svédeknek is azt a jót, amit kaptunk: a karácsonyi örömet.

Így lesz igazi boldog karácsonyunk! Ámen.

SOHA NEM KÉSŐ ELISMERÉS

Károli Gáspár-díjjal tüntették ki Terray Lászlót

2001. október 31-én, a reformáció emléknapján Rockenbauer Zoltán kulturális miniszter Károli Gáspár-díjat adományozott három hittudósnak, közöttük a Norvégiában élő Terray László nyugdíjas evangélikus lelkésznek is. Bár "szomszédunkban" él, a szűkebb egyházi berkeken kívül valóban kevesen tudnak róla, itt északon ugyanúgy, mint az óhazában, hiszen amint egyik méltatója fogalmaz: még hazai egyházában is mintha még mindig az el nem ismertség, a mellőzöttség lenne osztályrésze! A Károli Gáspár-díjat is világi fórumtól: a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumától kapta, de díszdoktorátusát is a Kolozsvári Protestáns Teológiai Fakultás adta neki 1993-ban. Kiváló szolgatársunkról már írtunk Új Kéve című lapunkban, megemlítve, hogy Vajta Vilmos, Leskó Béla és Pósfay György mellett Terray László egyike volt a Skandináviában létesült magyar protestáns gyülekezetek úttörőinek; legutóbb a KÉMELM jó néhány évvel ezelőtt Tångagärdén tartott konferenciája kapcsán említettük. Jelen írásunk hiánypótló: Az első részben, amelyet ifj. Fabiny Tibornak az Evangélikus Élet idei első decemberi számában megjelent írása alapján közlünk, röviden áttekintjük Terray László életútját és tevékenységét; a második részben pedig Küldetésben című missziótörténeti könyvét ismertetjük.

A LELKÉSZ, LAP- ÉS MŰSORSZERKESZTŐ, EGYHÁZTÖRTÉNETÍRÓ ÉS HITTUDÓS

1924-ben született Miskolcon, ahol lelkészi pályaválasztására nagy hatással voltak Túróczy Zoltán püspök evangélizációi. 1946-ban szentelte lelkésszé Ordass János püspök, s röviddel később, 1948-ban a Lutheránus Világszövetség ösztöndíjával Norvégiába került. Megbetegedése, valamint a magyarországi kommunista hatalomátvétel miatt külföldön maradt. Néhány éven belül letette a norvég nyelvű lelkészi szolgálathoz szükséges vizsgákat, de elsajátította a lapp nyelvet is, hogy behatóbban tanulmányozhassa a Lappföldről indult laestadiánus ébredési mozgalmat. 1954-ben az osloei missziótudományi intézetben kapott asszisztensi állást.

1956 decemberétől három hónapig annak a norvég állami bizottságnak volt tagja, amely 1500 magyar menekültet telepített át Norvégiába.

1957 tavaszától, tehát már kezdettől fogva részt vett a Külföldön Élő Magyar Evangélikus Lelkigondozók Munkaközösségének (KÉMELM) szervezésében: húsz éven keresztül mint ügyvezető elnök működött, tíz évig pedig az Útitárs című folyóiratot szerkesztette.

1963-ig Oslóban magyar lelkészi szolgálatot is vállalt a menekültek között; tíz éven át a norvég evangélikus Missziói Tanács elnöke volt.

1978 és 1990 között a Koinonia című teológiai lap kiadását vállalta.

Majdnem egy negyed századon keresztül a Norvég Egyházi Misszió által fenntartott, Monte Carloból sugárzó missziós rádióadó magyar adásainak felelős műsorszerkesztője volt.

Terray László lelkészi és egyházszervezői munkája mellett kiterjedt missziológiai és egyháztörténeti kutatásokat folytatott, és folytat ma is. Nevéhez fűződik a Nemzetközi Ordass Alapítvány megszervezése, az Ordass-Archívum létrehozása. A püspökről írt életrajza 1983-ban előbb norvég, majd hamarosan német, és a kilencvenes évek második felében angol nyelven is megjelent. A nemrégiben Svédországban elhunyt Vajta Vilmos méltatása szerint: "Neki köszönhetjük az első életrajzot Ordass Lajosról, valamint a kommunista rendszerhez alkalmazkodó 'hierokrácia' jellemzését. Mindezzel a magyar egyháztörténetírás és korunk egyházi helyzetének jövőendő értékléséhez lényeges alapot vetett."

Éles precizitása sokakat kényelmetlenül érintett. Egyházvezetők vagy pozícióban lévők részéről megannyiszor elhangzott, hogy a "külföldre szakadt testvéreink ne akarjanak bennünket kioktatni, hogy miképpen kell élnie az egyháznak a szocializmusban". A kommunizmus idején a pártállam és az akkori egyházi vezetők szemében Terray László a megfigyelt ellenség volt: egy alkalommal a Ferihegyi repülőtérén elvették a nála lévő iratokat, és tíz éven keresztül nem kapott beutazási vízumot Magyarországra.

A kelet-európai rendszerváltás után különösen sokat munkálkodott azon, hogy a fiatal magyar egyháztörté-

nészek a nemzetközi kutatás vérkeringésébe sikeresen bekapcsolódhassanak.

A közelmúltban fejezte be a két világháború között Budapesten tevékenykedő Gisle Johnsson missziói lelkész életéről szóló könyvét, amely hamarosan megjelenik.

Pár évvel ezelőtt joggal nevezte őt két magyarországi lelkésztársa "egyházunk utazó püspökének", de joggal tartották róla ezt Erdélyben is, hiszen az ottani magyar evangélikus gyülekezeteket a norvég egyház révén folyamatosan segítette. Ezért honorálták éppen ott, Erdélyben, Kolozsvárott, munkásságát tiszteletbeli doktori címmel.

A hivatalosoknak Terray László neve a rendszerváltás előtt nemkívánatosként, de egyeseknek a rendszerváltás után is még kényelmetlenül csengett. Mert egyházvezetőkkel diplomáciai paktumot sohasem kötött, hanem mindenkor szenvedélyesen az evangélium igazságának élt, s éppen ezáltal tudta egészségesen hívős tárgyilagossággal kutatni az egyház életét, és azt alkalmas időben a nyilvánosság elé tárni. Szívóssága tiszteletet, embersége szeretetet ébreszt mindannyiunkban. A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának kitüntetése, a Károli Gáspár-díj pedig mindennek legmagasabb fokú elismerését jelenti.

KÜLDETÉSBEN

Van-e még értelme a külmissziónak? – teszi fel a kérdést a szerző már az előszóban, s erre négy pontban ad választ. 1. Rengeteget köszönhet Ázsia és Afrika a külmisszióknak a művelődés terén. 2. Élen jártak a misszionáriusok a nyelvművelés terén is. Különböző nyelvek rendszerezése, szótárakba gyűjtése nélkül sok afrikai és ázsiai népnek ma sem lenne írott nyelve, így irodalma sem. 3. Sokat köszönhetnek Ázsia és Afrika népei a misszionáriusoknak az egészségügy terén is. 4. Hol állna ma számban a kereszténység, ha nem lett volna külmisszió?

Az **ÚTTÖRŐK** című fejezet többek között Grönland apostolát, a norvég *Hans Egedet* mutatja be, aki 1721-ben indult a jéggel borított földrész lakóihoz, szól az 1793-ban Indiába érkezett *William Carey*-ről, a "modern misszió atyjáról", *Robert Morrison* skót misszionáriusról, aki 1807-ben eljutott Kínába, s 1824-ben kiadta az Újszövetséget kínai nyelven, szól az Etiópiában (Abesszíniában) élő falasa népcsoport (úgynevezett fekete zsidók) között, majd a Jeruzsálemben (1849–1879) tevékenykedő svájci születésű *Samuel Gobat*-ról, aki a zsidóság közötti evangelizáció úttörőjének tekinthető, valamint a tanító, evangélista és egyházépítő skót *Alexander Duff*-ról, aki 1829-től 32 éven át Indiában iskolákat, középiskolákat és egyetemeket alapított.

A **NORVÉGOK** című fejezetben nyilván a norvég misszionáriusokról esik szó: az első *Hans Paludan Schreuder* volt, aki a mai Dél-Afrikában, az akkori zuluk országában 1850-ben missziói állomást létesített, s 39 éven át tevékenykedett ott. *Lars Skrefsrud*, aki fiatalkorában még tolvajlásból élt, 1863-ban Indiába utazott, ahol egy dán kollegájával együtt az észak-indiai Bengál tartomány szantál népe között végzett áldásos tevékenységet. Meg-

alapította Ebenezer nevű első missziós állomását, majd 25 év alatt 30 000 szóból álló szantál szótárt és nyelvtant állított össze. *Marie Föreidet* a leprások angyalának is nevezték. 1890-ben Madagaskarra utazott, s a leprások számára a világtól elkülönített Ambohipiantrana, azaz Irgalom Városa nevű településen mintegy 900 leprás között végzett áldásos munkát. Mintegy negyed századon át Budapesten, a Norvég Misszió Gyarmat utcai központjában tevékenykedett a norvég lelkész, *Gisle Johnson*. Nagy népszerűségnek örvendő előadásait jórészt zsidó értelmiségiek hallgatták, s ezek révén került kapcsolatba a Krisztushívő zsidókkal, akik a norvég misszió házában lettek otthonra.

A Norvég Egyházi Misszió (eredetileg az 1844-ben Stavangerben alakult Norvég Izraelmisszió) már a múlt század második felében támogatta a német és angol missziótársaságoknak a zsidók közötti missziói munkáját több kelet-európai országban, így Lengyelországban, a ma Ukrajnához tartozó egykori osztrák tartományokban (Galícia, Bukovina) és Romániában, ahol úgynevezett zsidókeresztény gyülekezetek körében folytatott áldásos munkát. *Gisle Johnson* utódja 1947-től Budapesten *Bernhard Seland* lett, aki kiépítette a zuglói evangélikus gyülekezetet, amelynek központja a Gyarmat-utcai "norvég kápolna". 1948-ban részt vett a magyarországi evangélikus külmissziói iskola létesítésében Nagytarcsán (később ez is a Gyarmat-utcai központba költözött), melynek végzettjei az iskola 1952-es felszámolásáig főleg a zsidómisszióban és a cigánymisszióban tevékenykedtek. Miután az 50-es évek elején kényszerű módon visszaköltözött Norvégiába, önkéntes munkatársa lett a Norvég Egyházi Misszió magyar nyelvű rádiószolgálatának.

A **KIINDULÓPONT MAGYARORSZÁG** című fejezetben megismerjük a magyarországi születésű, ortodox zsidó családból származó *Dr. Frank Arnoldot*, aki 1913-ban Hamburgban megalapította

a Jeruzsálem Diakonissza Anyaházat, amely ápolótestvéreket és gondozókat küldött ki zsidó családokhoz. A magyarországi születésű, zsidó származású *Elsie Winqvist* egy svéd orvos feleségeként 1880 táján került misszionáriusként Eritreába, majd 92 éves korában 1957-ben megérthette, hogy irányításával befejeződjő a biblia tigrinya nyelvre való fordítása. Tápiószelében több évtizeden át működött egy zsidó rabbi, *Lichtenstein Izsák*, aki 1882-ben Jézust a zsidók igaz Messiásának fogadta el, s ettől kezdve – megmaradván vallásában – Budapesten misszionált zsidó honfitársai körében. Az erdélyi szász *Pilder György* 1756-tól két évig működött Egyiptomban. A burgenlandi születésű *Böhm Sámuel* a brémai misszió kiküldöttjeként tevékenykedett Nyugat-Afrikában, Togóban. *Kunst Irén* 1904-ben Kínába került, ahol vakok számára létesített iskolában dolgozott. Háromszor tért vissza Kínába, s ott is halt meg 1934-ben. *Hermann Adolf* is Burgenlandból indult, s 1905-ben került Kínába orvos-misszionáriusként. *Pauer Irma* 1912-től két évig a Szudáni Úttörő Misszió kiküldöttje volt Egyiptomban. A bácskai származású *Roth Henrik* Kelet-Afrikában, Tanganyikában működött 1912–14 között. *Kunos Jenő* a Finn Missziói Társaság kiküldöttjeként került Kínába, ahonnan a 40-es években kitoloncolták, jelenleg az Egyesült Államokban él. *Leidenfrost Tivadar* az 1950-es években került ki Magyarországról, misszionáriusi kiképzést kapott az Egyesült Államokban, ahonnan a nyugat-afrikai Libériába került misszionáriusnak. *Bálint Zoltán* 1985-ben vízmérnökként a Luthéránus Világszövetség megbízásából Zimbabweban működött. A református egyház magyar misszionáriusa *Molnár Mária*, aki az Admirális-szigetek egyikén halt mártírhalt 1943-ban. Az 1930-as években *Döbrössy Lajos* a bulgáriai törökök között végzett missziói szolgálatot. Az erdélyi reformátusság kiküldöttje *Babos Sándor* 1933-tól kezdve Mandzsúriában, majd később Japánban volt misszionárius.

Az **APOSTOLOK A MISSZIÓI MEZŐKRŐL** című fejezet a Norvég Missziónak Indonéziában, a mohamedánok között 1982 óta végzett munkájáról számol be. Zsidóknak zsidók közötti misszióját ismerjük meg az *Abraham Scheradskyról* szóló írásban. Norvég misszionáriusok működnek 1967 óta Ecuadorban, a kecsua-indiánok között. Megismerjük a jeruzsálemi zsidókeresztény gyülekezet presbiterét, *Eliézer Ábrahámot*. Egy norvég misszionárius által Krisztus-hitre vezetett japánról szól a *Maekawa-San-t* bemutató írás.

A **MODERN MISSZIÓ** fejezetben egy Etiópiában élő erdész-misszionáriust és a tanzániai "repülő doktort" ismerjük meg, akik hivatásuk mellett missziós tevékenységet is folytatnak. "Táv-örökbefogadás" a neve annak az akciónak, amelynek során norvég családok "örökbefogadnak" Fülöp-szigeteki családokat, hogy azokat havi rendszerességgel küldött támogatásban részesítsék. Megtudjuk, hogy Zimbabweban a keresztény egyházak főiskolai központot szerveztek, többek között újságírók és publicisták képzésére. Az amerikai missziótársaság 1931 óta Ecuadorban rádió útján éri el hallgatóit, s "Az Andesek Hangja" rádióadó ma több mint száz munkatárssal működik. Megtudjuk, hogy ma a világon több mint 50 evangéliumi rádióállomás működik. Addis Abebából sugároz a Lutheránus Világszövetség adója, "Az Evangélium Hangja". A szerző részletes beszámolót ad a közel negyven nyelven evangéliumi műsorokat sugárzó Monte Carlo-i Trans World Radio létrejöttéről. A Norvég Misszió magyar nyelvű műsorait is heti két negyedórán ez az adó sugározza 1963-tól fogva. A műsorok a Norea Radio nevű norvég egyházi rádiószervezet oslói stúdiójában készültek 1992 nyaráig. Attól kezdve a programok Magyarországon készülnek, norvég missziói támogatással.

A **MENJETEK EL** című fejezet a külmiszió mai problémáiról szól. A misszió helyett a vallások közötti párbeszédre tevődik a hangsúly. A más vallásokkal szembeni jóindulat eredményeként a keresztény gondolkodás és hit idegen elemekkel keveredik, mint pl. a "fekete teológiákban", amelyekben az afrikai nacionalizmus, a pogány vallási elemek és a bibliai kinyilatkoztatás egyenrangú elemekként jelentkeznek. A misszió problémája a "harmadik világban" uralkodó szegénység és szociális igazságtalanság kérdéséhez való viszonyulás is. A 60-as évektől előtérbe került a társadalmi igazságért folytatott küzdelem, mely prioritást kapott az evangélium hirdetésével szemben. A jel-

szó: "A világ adja meg a napirendet" – tudniillik az egyház és a misszió számára ("The world provides the agenda"). A megváltás helyett a szociális nyomorúságból való felszabadulás lett a fontos. Ehhez pedig természetes módon kapcsolódik a politikában való részvétel is. Az Egyházak Világtanácsa különböző fórumain leggyakrabban ezek a kérdések jelentik az állandó vitatémát. Az ökumenikus mozgalom szerveiben bizonyos szélsőséges álláspontok hívei gyakran kulcspozíciókat töltenek be, ezért véleményük gyakran "hivatalos" állásponttá válik.

A külmiszió területén jelentkező negatív tendenciákkal szemben természetes módon jelentkezett a külmiszió ellenhatása is, mely az utóbbi időben "evangelikal" szóval jelzett közösségek részéről a legerősebb. Mozgalomként akkor léptek előtérbe, amikor Billy Graham evangélista kezdeményezésére 1974-ben "nemzetközi kongresszus" jött össze "a világ evangelizálására" a svájci Lausanneban. A kongresszus eredménye az ún. "Lausanne-i Szövetség" (The Lausanne Covenant) lett, egy 15 pontból álló Nyilatkozat, amely egy újszerű evangelikál missziói alapvetést tartalmaz. Megalakult egy igen aktív "Nemzetközi Lausanne Bizottság" és egy sereg helyi "Lausanne bizottság" is, amelyek széles körben toboroznak támogatást világméretű elképzeléseik érdekében. A Szövetség kiemelten szól a keresztények szociális felelősségéről: A keresztényeknek feladata "az igazság, megbékélés és minden fajta elnyomás alól való felszabadítás", de hozzáteszi: "Az emberek közötti megbékélés nem azonos az Istennel való megbékéléssel, a szociális gondoskodás nem ugyanaz mint az evangelizáció, s a politikai felszabadítás nem ugyanaz mint a megváltás". Új és fontos gondolat a Lausanne-i Szövetségben, hogy figyelmét az emberiségnek azon nagy része felé fordítja, akik még nem hallhatták az evangéliumot, bevezetve az "el nem ért népek" fogalmát.

A Lausanne-i világkongresszuson nem egyházak képviselői voltak jelen, hanem egyes személyek, sokféle egyházi közösségből, akik arra is kötelezték magukat, hogy egyszerűbb életmód folytatásával anyagilag is hozzájárulnak a missziói világmozgalom fejlesztéséhez. Nem hoznak létre új missziói társaságokat, hanem a meglevő szervezetekbe épülnek be, s ezen belül akarják megvalósítani ideáljaikat. A Norvég Missziói Tanács például testületileg magáévá tette a Lausanne-i Szövetség alapgondolatait. 1980-ban Thaiföldön, azt követően az amerikai Gran Rapidsban üléseztek, ahol a keresztények szociális felelőssége volt a fő téma. A "II. Lausanne" nevű konferenciát Manilában

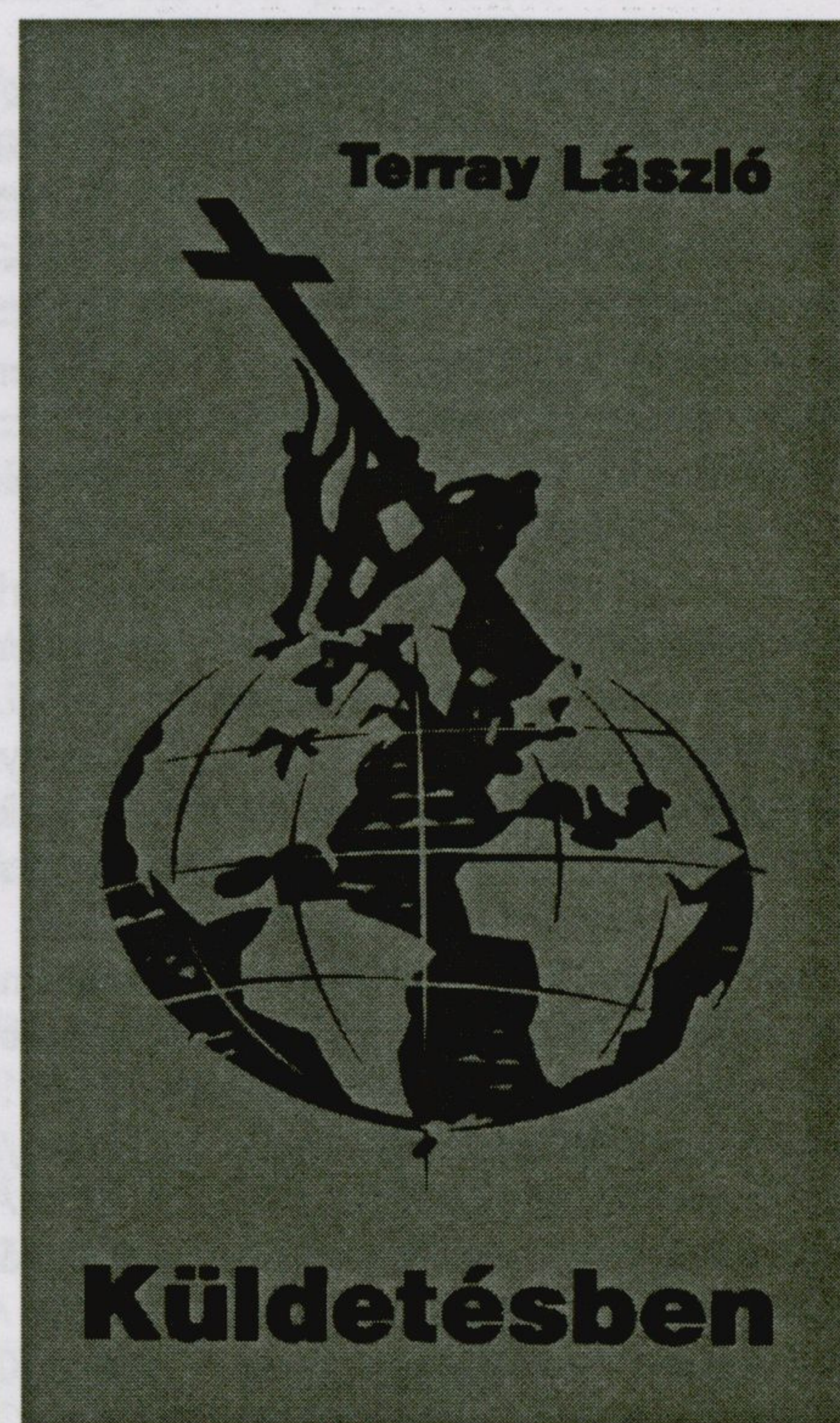
(Fülöp szigetek) rendezték, ahol már egy tíztagú magyar küldöttség is részt vett.

A külmiszió egyik legjobb ismerője, az amerikai James A. Scherer korunkban három nagy külmisziói mozgalmat különböztet meg: az Egyházak Világtanácsa missziói osztályával együttműködőket, a Lausanne-i Mozgalmat és a római katolikus egyház misszióját.

A harmadik évezred kezdetén úgyszólván visszhangzik az ember fülében a múlt század végének külmisziói jelszava: "A világ evangelizálása". Ez volt akkor is a végső cél. Akkor nem valósult meg az a remény, hogy még "abban a nemzedékben" eljusson az evangélium a világ minden zugába. De maga a cél, a kihívás ma is ugyanaz: az evangélium minden népnek.

A **KÜLDETÉS** című zárszavában a szerző rámutat: a misszió nem a misszionárius ügye, nem is az egyházé, hanem magának a misszió Urának az ügye. Ő adja kiküldötteinek a felhatalmazást, Ő adja a növekedést, Ő fogja egyszer összegyűjteni a földkerekség minden tájáról megváltottjait. Addig, feltámadása és visszajövele között, a keresztény egyházra, a "szentek közösségére" bízta a feladatot, hogy küldetésben járjon, "Isten országának evangéliumát" hirdesse "az egész világon, bizonyosságul minden népnek" (Mt 42, 14). Missziói parancsához pedig ő maga fűzte az ígéretet: "Íme én veletek vagyok minden napon a világ végezetéig".

(MVP)

Terray László: Küldetésben c. könyvének borítója
A Norvég Egyházi Misszió kiadása, Oslo, 1993.

JANUÁR

12	11:00	LJUNGBY	Szent István templom	
	12:30	HELSINGBORG	EFS-kyrkan	
	17:00	MALMÖ	Stadionkyrkan	
	17:30	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	
13	12:30	HALMSTAD	Andersbergkyrkan	
	13:30	VÄXJÖ	Johannesgården	
19		TÅNGAGÄRDE	<i>Egyházi Közösség Évi Küldöttgyűlése</i>	
20	10:00	TÅNGAGÄRDE	Gyülekezeti Otthon	úrvacsora ☞
	15:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	
	17:00	JÖNKÖPING	Österängskyrkan	
26	11:00	VÄSTERÅS	Kyrkbacksgården	úrvacsora ☞
	17:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	úrvacsora ☞
27	11:00	STOCKHOLM	Franska Ref. Kyrkan	úrvacsora ☞

ÁPRILIS

06	11:00	LJUNGBY	Szent István templom	úrvacsora ☞
	17:00	MALMÖ	Stadionkyrkan	úrvacsora ☞
	17:30	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	úrvacsora ☞
07	12:30	HALMSTAD	Andersbergkyrkan	úrvacsora ☞
	13:30	VÄXJÖ	Johannesgården	úrvacsora ☞
13	12:30	HELSINGBORG	EFS-kyrkan	úrvacsora ☞
	17:00	BORÅS	Hässleholmskyrkan	úrvacsora ☞
14	16:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	úrvacsora ☞
	17:00	JÖNKÖPING	Österängskyrkan	úrvacsora ☞
27	11:00	VÄSTERÅS	Kyrkbacksgården	
	11:00	KATRINEHOLM	Nävetorpskyrkan	úrvacsora ☞
	16:00	UPPSALA	S:t Pers kyrkan	úrvacsora ☞
	17:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	
28	11:00	STOCKHOLM	Franska Ref. Kyrkan	

FEBRUÁR

02	11:00	LJUNGBY	Szent István templom	úrvacsora ☞
	17:00	MALMÖ	Stadionkyrkan	úrvacsora ☞
	17:30	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	úrvacsora ☞
03	12:30	HALMSTAD	Andersbergkyrkan	úrvacsora ☞
	13:30	VÄXJÖ	Johannesgården	úrvacsora ☞
09	12:30	HELSINGBORG	EFS-kyrkan	úrvacsora ☞
	17:00	BORÅS	Hässleholmskyrkan	
10	16:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	
	17:00	JÖNKÖPING	Österängskyrkan	
23	11:00	VÄSTERÅS	Kyrkbacksgården	
	11:00	KATRINEHOLM	Nävetorpskyrkan	úrvacsora ☞
	16:00	UPPSALA	S:t Pers kyrkan	úrvacsora ☞
	17:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	
24	11:00	STOCKHOLM	Franska Ref. Kyrkan	

MÁJUS

04	11:00	LJUNGBY	Szent István templom	
	12:30	HELSINGBORG	EFS-kyrkan	
	17:00	MALMÖ	Stadionkyrkan	
	17:30	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	
05	12:30	HALMSTAD	Andersbergkyrkan	
	13:30	VÄXJÖ	Johannesgården	
09-12		TÅNGAGÄRDE	<i>Jubileumi Gyülekezeti Napok</i>	
12	10:00	TÅNGAGÄRDE	Gyülekezeti Otthon	úrvacsora ☞
	16:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	
	17:00	JÖNKÖPING	Österängskyrkan	
18		TÅNGAGÄRDE	<i>Az Egyháztanács tavaszi értekezlete</i>	
19	11:00	TÅNGAGÄRDE	Trogared (Konfirmáció) Pünkösöd	☞
25	11:00	VÄSTERÅS	Kyrkbacksgården	úrvacsora ☞
	17:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	úrvacsora ☞
26	11:00	STOCKHOLM	Franska Ref. Kyrkan	úrvacsora ☞

MÁRCIUS

02	11:00	LJUNGBY	Szent István templom	
	12:30	HELSINGBORG	EFS-kyrkan	
	17:00	MALMÖ	Stadionkyrkan	
	17:30	SÖLVESBORG	S:t Nicolai	
03	12:30	HALMSTAD	Andersbergkyrkan	
	13:30	VÄXJÖ	Johannesgården	
09	17:00	BORÅS	Hässleholmskyrkan	
10	16:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	
	17:00	JÖNKÖPING	Österängskyrkan	
16	15:00	TALLINN	St. Maria toomkirik	úrvacsora ☞
17	13:00	HELSINKI	Alppila-templom	úrvacsora ☞
26-29		TÅNGAGÄRDE	<i>Konfirmációs felkészítő tábor</i>	
30	11:00	VÄSTERÅS	Kyrkbacksgården	úrvacsora ☞
	17:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	úrvacsora ☞
31	11:00	STOCKHOLM	Franska Ref. Kyrkan	Húsvét ☞

JÚNIUS

01	11:00	LJUNGBY	Szent István templom	úrvacsora ☞
	12:30	HELSINGBORG	EFS-kyrkan	úrvacsora ☞
	17:00	MALMÖ	Stadionkyrkan	úrvacsora ☞
	17:30	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	úrvacsora ☞
02	12:30	HALMSTAD	Andersbergkyrkan	úrvacsora ☞
	13:30	VÄXJÖ	Johannesgården	úrvacsora ☞
09	17:00	BORÅS	Hässleholmskyrkan	
10	16:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	úrvacsora ☞
	17:00	JÖNKÖPING	Österängskyrkan	úrvacsora ☞
15	11:00	VÄSTERÅS	Kyrkbacksgården	
	11:00	KATRINEHOLM	Nävetorpskyrkan	úrvacsora ☞
	16:00	UPPSALA	S:t Pers kyrkan	úrvacsora ☞
	17:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	
16	11:00	STOCKHOLM	Franska Ref. Kyrkan	
20-23		TÅNGAGÄRDE	<i>Ökumenikus Önképzőkör tábora</i>	

ISTENTISZTELETI NAPTÁR 2002

A TEMPLOMOK CÍMEI

BORÁS	Hässleholmskyrkan	Våglängdsgatan 3
ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	Stenbygatan 4
GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	Parkvägen 4
	Mariakyrkan	Stampgatan (Baldersplats)
HALMSTAD	Andersbergkyrkan	Grönevångstorg
HELSINGBORG	EFS-kyrkan	Bruksgatan 27
HELSINKI	Alppila-templom	Info: Tel: +358-19-231242
JÖNKÖPING	Österängskyrkan	Polstjärnevägen 7
KATRINEHOLM	Nävetorpskyrkan	Blomstervägen 14
KRISTIANSTAD	Magyar Ház	Norra vägen 2
LJUNGBY	Szent István templom	Bolmstadsvägen 21
MALMÖ	Stadionkyrkan	Stensjögratan 1
SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	Köpmansgatan 1
STOCKHOLM	Franska Ref. Kyrkan	Humlegårdsgatan 13
TALLINN	St. Maria toomkirik	Felsővárosi Dómtemplom
TÁNGAGÄRDE	Gyülekezeti Otthon	Äspered felé 3 km (40-es út)
	Trogared-kapell	Äspered felé 1 km (40-es út)
UPPSALA	S:t Pers kyrkan	Kvarntorget
VÄSTERÅS	Kyrkbacksgården	Lykttändargränd 4
VÄXJÖ	Johannesgården	Paradvägen 4

SZEPTEMBER

05-08	Centre de Glay	Protestáns Szövetség Közgyűlése
14	11:00 LJUNGBY	Szent István templom
	12:30 HELSINGBORG	EFS-kyrkan
	17:00 MALMÖ	Stadionkyrkan
	17:30 SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan
15	12:30 HALMSTAD	Andersbergkyrkan
	13:30 VÄXJÖ	Johannesg.
21	17:00 BORÁS	Hässleholmskyrkan
22	16:00 GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan
	17:00 JÖNKÖPING	Österängskyrkan
28	11:00 VÄSTERÅS	Kyrkbacksgården
	17:00 ESKILSTUNA	Tomaskyrkan
29	11:00 STOCKHOLM	Franska Ref. Kyrkan

OKTÓBER

05	11:00 LJUNGBY	Szent István templom	úrvacsora ☞
	12:30 HELSINGBORG	EFS-kyrkan	úrvacsora ☞
	17:00 MALMÖ	Stadionkyrkan	úrvacsora ☞
	17:30 SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	úrvacsora ☞
06	12:30 HALMSTAD	Andersbergkyrkan	úrvacsora ☞
	13:30 VÄXJÖ	Johannesgården	úrvacsora ☞
12	TÁNGAGÄRDE Az Egyháztanács őszi értekezlete		
13	10:00 TÁNGAGÄRDE	Gyülekezeti Otthon	úrvacsora ☞
	16:00 GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	úrvacsora ☞
	17:00 JÖNKÖPING	Österängskyrkan	úrvacsora ☞
19	15:00 TALLINN	St. Maria toomkirik	úrvacsora ☞
20	13:00 HELSINKI	Alppila-templom	úrvacsora ☞
26	11:00 VÄSTERÅS	Kyrkbacksgården	úrvacsora ☞
	11:00 KATRINEHOLM	Nävetorpskyrkan	úrvacsora ☞
	16:00 UPPSALA	S:t Pers kyrkan	úrvacsora ☞
	17:00 ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	úrvacsora ☞
27	11:00 STOCKHOLM	Franska Ref. Kyrkan	úrvacsora ☞

NOVEMBER

02	11:00 LJUNGBY	Szent István templom
	12:30 HELSINGBORG	EFS-kyrkan
	17:00 MALMÖ	Stadionkyrkan
	17:30 KRISTIANSTAD	Magyar Ház
03	12:30 HALMSTAD	Andersbergkyrkan
	13:30 VÄXJÖ	Johannesgården
09	17:00 BORÁS	Hässleholmskyrkan
10	16:00 GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan
	17:00 JÖNKÖPING	Österängskyrkan
23	11:00 VÄSTERÅS	Kyrkbacksgården
	17:00 ESKILSTUNA	Tomaskyrkan
24	11:00 STOCKHOLM	Franska Ref. Kyrkan

DECEMBER

07	12:30 HELSINGBORG	EFS-kyrkan	úrvacsora ☞
	15:00 TALLINN	St. Maria toomkirik	úrvacsora ☞
	17:00 MALMÖ	Stadionkyrkan	úrvacsora ☞
08	12:30 HALMSTAD	Andersbergkyrkan	úrvacsora ☞
	13:00 HELSINKI	Alppila-templom	úrvacsora ☞
14	11:00 LJUNGBY	Szent István templom	úrvacsora ☞
	17:30 SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	úrvacsora ☞
	17:00 BORÁS	Hässleholmskyrkan	úrvacsora ☞
15	13:30 VÄXJÖ	Johannesgården	úrvacsora ☞
	16:00 GÖTEBORG	Mariakyrkan (?)	úrvacsora ☞
	17:00 JÖNKÖPING	Österängskyrkan	úrvacsora ☞
21	11:00 VÄSTERÅS	Kyrkbacksgården	úrvacsora ☞
	11:00 KATRINEHOLM	Nävetorpskyrkan	úrvacsora ☞
	16:00 UPPSALA	S:t Pers kyrkan	úrvacsora ☞
	17:00 ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	úrvacsora ☞
22	11:00 STOCKHOLM	Franska Ref. Kyrkan	Karácsony ☞

Dr. Polgárdy Géza

A Székely Himnusz szerzői

„Ki tudja merre, merre visz a végzet,
göröngyös úton sötét éjjelen.
Segítsd még egyszer győzelemre néped,
Csaba király a csillag ösvényen.
Maroknyi székely porlik, mint a szikla
népek harcától zajló tengeren.
Fejünk az ár ezerszer elborítja,
Ne hagy el Erdélyt, Erdélyt Istenem!”

Ez a „Székely Himnusz” eredeti, hiteles, egyetlen versszakból álló szövege, melyet Csanády György írt 1921-ben, s melyet Mihalik Kálmán zenésített meg. Méghozzá a vers megszületése után hamarosan, hiszen a dallam alkotója már a következő évben, 1922. szeptember 6-án Szegeden végérvényesen ellovagolt Csaba király és vitézei nyomán a csillagösvényen. Mindezt azért kellett már itt, az első sorokban megállapítanunk, mert idők során a szájhagyomány útján fennmaradt, és szájhagyomány útján terjedt himnusz szövegének és dallamának is különféle változatai alakultak ki. Mi több, a fenti egyetlen szakaszt ismeretlen személyek saját költésű további strófákkal egészítették ki. Csanády György jogutódai (Csanády András és Csanády Katalin) megalapozottan mutattak rá 1990 májusában az egyik hetilapban közzétett olvasói levelükben, hogy „Negyven éven át sem a szerzők, illetve jogutódai, sem a Jogvédő Hivatal nem volt abban a helyzetben, hogy a szövegrontás ellen fellépjen, és a mű zenei előadását ellenőrizze. Most azonban szükségesnek és lehetségesnek látjuk, hogy a sajtó nyilvánosságához folyamodva hívjuk fel a figyelmet a mű hiteles szövegére és dallamára, egyben kérjük mindazokat, akik ezt éneklik, s e mű szellemével közösséget vállalnak: tartsák tiszteltben ezt a hiteles formát...”

Ezt az álláspontot illik figyelembe venni, amint a himnusz szövegét szerző Csanády György fiának, Csanády Andrásnak e sorok írójához intézett kérését is: édesapjáról szólva lehetőleg higgadtan, túlzásoktól mentesen, a tényekre szorítkozva írni...

Csanády György Székelyudvarhelyen született 1895. február 23-án. Kereskedelmi akadémiát végzett Budapesten, s 1916–18 között résztvett az első világháborúban. Az olasz hadszíntéren, Piavénál megsebesült. Hazatérve hírlapíró lett, szerkesztette az „Új Élet” és „Híd” című folyóiratokat, s az évek során több verseskötetet is megjelentetett. Így 1922-ben jelent meg „Az évek” majd a „Versek” című kötete, 1926-ban az „Álmok” és 1934-ben az „Ének”.

A Trianont követő fájdalmas időkben nem csupán a Székely Himnusz szövege került ki avatott tolla alól, de más, méltatlanul elfelejtett, vagy – mondjuk így – sohasem idézett, senki által nem szavalt, más, jól sikerült költemények is. Ennek szemléltetésére idézzük „Válasz Végvárinak 'Eredj, ha tudsz!’ című költeményére” című verse néhány szakaszát.

Nem jöttem el.

Vagyok a kapubálvány

A régi poszton, régi ház előtt.

S ha arra járnak, mély keresztet hányván,

Titkon kitérnek, elnémulva ők.

Nem jöttem el.

Vagyok a felhő éje,

Mely ott bolyong a Hargita felett,

S amennyi csókot szór mátkám ölébe,

Fejünk annyi bánatot temet.

Nem jöttem el.

Vagyok az alkonyfátyol

Gyergyói templom égő homlokán,

Kiontott vér, amelynek bíborából

Átok fakad a lépteik nyomán.

A vers szép, szerzőjét tiszteljük. A Reményik Sándornak címzett első sorok – Nem jöttem el – mégis furán visszhangzanak fülünkben hetven év múltán, hiszen mint tudjuk, Csanády György is eljött Erdélyből, átjött Csonka Magyarországra és itt élt egész további életében, egészen Budapesten, 1952. május 3-án bekövetkezett haláláig. Azt, hogy nem jöttem el, végül is Végvári írhatta volna le. Mert ő valóban maradt is Erdélyben, Kolozsvárott...

Szülőföldjének mély szeretetét természetesen nem vitathatja el senki. Hogy milyen emelkedett sorait ihlette e föld azt mutassa be néhány sora „Erdély” című írásából, mely a Párizsi Magyar Akadémia Könyvtára kiadásában jelent meg 1927-ben:

„Erdély egy örökké külön világ volt ebben a világban, egy forduló volt a két világfolyam, Kelet és Nyugat összeágazásában, zivatarok és nehéz telek kivájta kis öböl, amelyben fennakadva rengett, kerengett beléhullt falevél, pozdorja, könnyeső, vérhab, mosolyszivárvány. Öböl, amelyet a havasok megközelíthetetlen és áthághatatlan falakkal zártak körül... Idegen nációval nem elegyedett, mely minden kenyerét, minden kultúráját és minden fény-

üzését abból a földből vette, amelyen élt... S a népe mégis a kultúrában soha el nem maradt, mégis ennek a népnek evolúciója tiszta és tökéletes volt, mégis kitermelt magából annyi zsenit, amennyit elhelyezni sem tudott a világ piacán...”

Csanády György 1928-ban a Magyar Rádióhoz került rendezőnek, s hangjátékokat is írt. Egyik alapítója colt a Collegium Transsilvaniumnak. I.N.R.I. című Krisztus-drámáját 1940-ben bemutatta a Nemzeti Színház. A következő évben jelent meg utolsó verseskötete „A májusi nagy áldozat” címmel. Talán nem tévedünk, ha legmaradandóbb alkotásának mégis a Székely Himnusz nyolc sorát véljük.

A Székely Himnuszt megzenésítő Mihalik Kálmán a Krassó-Szörény megyei Oravicabányán született 1896-ban és összesen huszonhat évet élt, mint Petőfi. Apja Mihalik József (1860–1925) művészettörténész, akinek tevékenysége jelentős részben Kassához kötődött, édesanyja csíki székely asszony. Öccse Mihalik Sándor (1900–1969) művészettörténész, aki 1939-től a kassai Felső-Magyarországi Múzeum igazgatója volt. Iskoláit Kolozsvárott, a Kegyesrendiek-nél végezte, itt érettségizett 1914-ben. Erdély fővárosában kezdte meg orvosi tanulmányait is, ám az egyetem padjait hamarosan a harctérre kellett cserélnie. Csupán 1916-ban tért vissza a frontról, s ekkor Nagyszebenben, Szarvason és Kolozsvárott teljesített katonai szolgálatot. Az összeomlást követően a Kolozsvári Egyetemet előbb Budapestre, majd Szegedre kísérte, s tanulmányait befejezte. Az orvosi vegytani tanszéken szeretett professzora, Reinhold Béla mellett volt tanársegéd, míg betegsége el nem vitte.

Idézzük Mihalik Kálmánról a „Váralya” című lap egyik 1936-os számában megjelent írást: „A valóságban 18 évig élt Erdélyben, lelkileg élete utolsó percéig. Lenyűgözte az erdélyi néplélek és a székelység szeretete... Forrongó lelke végtelen szomjúságával keresett, kutatott. S egyszer aztán megtalálta önmagát – a zenében. Dallammá magasztosult érzéseinek a zongorán adott hangokat.” Zenei szerzeményei közül a legismertebb és legkedveltebb kétségtelenül Csanády György Székely Himnusza.

Mihalik Kálmán sírját a szegedi Belvárosi temetőben a helyi Erdélyi Kör tagsága 1989-ben felkutatta. Megbízták Gál Imre csíkpálfalvi születésű mestert egy kopjafa elkészítésével, s ezt 1993 szeptemberében, Mihalik születésnapja alkalmából ünnepélyesen felavatták. Ennek során Sándor Bálint, Torockószentgyörgy unitárius lelkipásztora méltatta a Székely Himnuszt és hatását, Benyik György teológiai professzor pedig megszentelte a sírt, amely a 12. tábla 4. sorában a 228. helyen található. Az, hogy Mihalik sírját kopjafa jelzi, számomra külön is nagy öröm. Amikor a Hunnia 1992 júniusi (32.) számában a Székely Himnusz szerzőiről először írtam, még jámbor óhajként fogalmaztam meg, hogy „ma, amikor hazánk különböző temetőiben a

kopjafaállítás reneszánszát tapasztalhatjuk olyanok esetében is, akiknek vajmi kevés közük volt a székelységhez, talán egyszer arra is sor kerül, hogy a Székely Himnusz komponistájának szegedi végső nyughelyét kopjafa jelezze...” S íme, alig egy évvel később lőn.

Visszatérve mármost a fentebb már emlegetett szövegrontásokra, említsük meg, hogy Csanády György, a himnusz szövegének írója két évtized múltán, 1940-ben elérkezettnek látta az időt, hogy a nagy népszerűsége szert tett szöveget és zenéjét kiadja. Az ekkor már régen halott Mihalik Kálmán Kassán élő öccsével, dr. Mihalik Sándor múzeumigazgatóval mint jogutóddal együtt a Rózsavölgyi és társa zeneműkiadónál megjelentették az itt, mellékelten látható kottát. Mégegyszer szeretném hangsúlyozni: ez a hiteles szöveg és dallam, ezért ezt énekeljük. Szerzőit pedig ne felejtsük el!

(Új Idők 1999. aug.1.)

SZÉKELY HIMNUSZ

1921-BEN ÍRTA SZÖVEGÉT
CSANÁDY GYÖRGY
ZENÉJÉT
MIHALIK KÁLMÁN
BUDAPEST 1940

ÉNEK. Anjelen - magyarnak Mihalik Kálmán

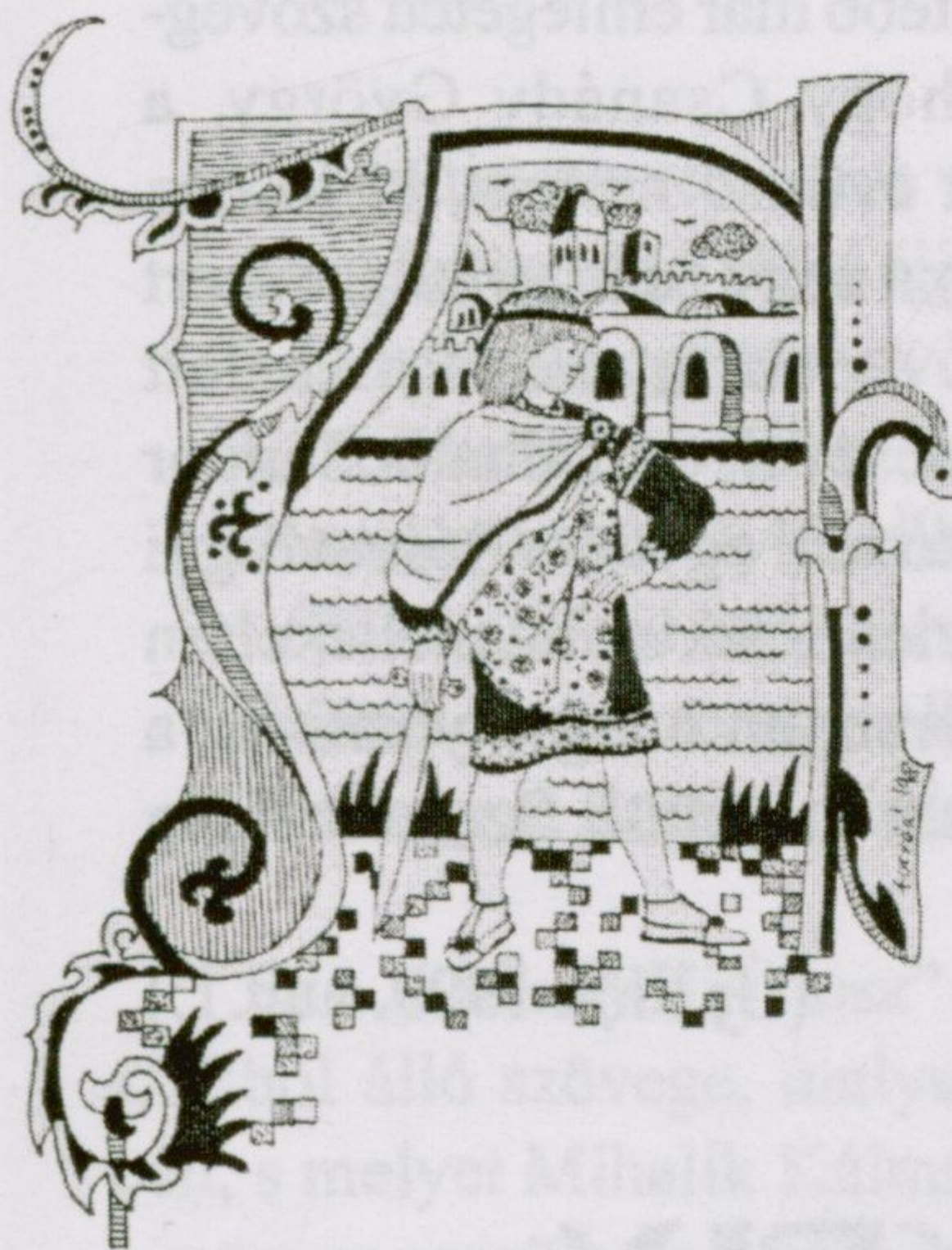
ZONGORA.

Copyright 1940 by Csanády György Budapest - dr. Mihalik Sándor - Kassá

Az 1921-ben írt Székely Himnusz 1940-es kiadása
(Rózsavölgyi és Társa Zeneműkiadó)

Pilinkél, zúdul, táncra kél, dúl, fúl

Mészely József gyermekversei

A sepsiszentgyörgyi Sze-
merjai Általános Iskola pe-
dagógusa, Mészely József,
az utóbbi fél évtizedben
több, gyermekeknek szánt
verseskötettel jelentkezett,
mint például a Madarak
voltunk, földre szálltunk,
Szent György napi soka-
dalom, Duruzsoló, de a kis-
iskolások számára játékos
elfoglaltságot, nyelvi játé-
kokat, olvasmányt nyújtó
úgynevezett vakációs gya-
korlófüzetek egész sorát is

megjelentette. Már tanítóképzős korában foglalkozott
versfaragással, ám tevékenyebb korszaka 1991 után indult,
amikor szerkesztője lett az alig két évet megért Tik-Tak
című gyermeklapnak, amelyet kiadója anyagi gondokra
hivatkozva szüntetett meg, majd a Háromszékben Csoda-
malom címmel kéthetenként megjelenő gyermekoldallal
jelentkezett.

Vallja, hogy a gyermekekről nem szabad lemondani,
hiszen ők alkotják a leghűségesebb, ugyanakkor a leg-
bírálóbb olvasóközönséget is. A gyermekversre – mint
mondja –, a népmese, mese mellett nagy szükség van,
hiszen óriási szerepe van a versnek a bimbózó gyermeki
lélek nyitogatása szempontjából. A legkisebbek a verset
hamarabb értik-érik, mint a mesét, akkor is, ha a láncba
fűzött szavak értelmét még nem fogják föl. Mert a vers,
egyrészt ritmusosságával, zeneiségével mintegy biztonsá-
gos kapaszkodót nyújt a kicsiknek, másrészt játékos
kedvüket a végtelenségig tudja fokozni. A Vakációs
füzetekkel kapcsolatban Mészely megjegyzi: a gyermekek
nagyon szeretik a rövid lélegzetű olvasmányokat, nyelvi
játékokat, az olyan feladatokat, ahol színezhettek, szá-
molhatnak. Jó játék ez számukra, és észrevétlenül, meg-
erőltetés nélkül, játszva tanulnak.

Egyik recenzánsa szerint verseit ízes "székely nyel-
ven" írja. Sok olyan szót használ, amelyek számunkra ismer-
etlenek talán, ám az erdélyi gyermekek számára minden-
naposak, mint például a perponce, bokály, csipor, ibrik,
kürtösfa, similabda vagy a "napszentültig" szó, amely a
napszállat, naplemente kifejezéssel azonos. Tolla alól ter-
mészetesen csörgedeznek a szavak. Szójátékokat sző,
melyekben a könnyedség a népiességgel és a játékosággal

ötveződik, és észrevétlenül megmarad emlékezetünkben:
Megannyiban rügyezik a szó, jókedvet bontva, táncra
perdülve:

A fonóban rontom, rintem /
az orsómat pederintem / heje, huja, haj.

Vagy ebben:

Pityangréten pityangröptér,
onnan száll fel pityangtündér.

A Duruzsoló című kötetében kis olvasóit kézen fogva
vezeti végig Erdély néhány rímbevágó, híresebb helysége-
gén. A Borszékre csalogató-hívogató például így szól:

Egyszer voltam Borszéken.
Bort mértek egy kisszéken.
Ingyen adták, jól tették.
Vízzel megkeresztelték.

A három évvel ezelőtt
Svédországban járt költő
hazatérte után levelet írt
szerkesztőségünknek, s eh-
hez, a gyermekversköte-
teit méltató újságcikkeken
kívül mellékelte Forró Ág-
nes kolozsvári grafikus né-
hány meseillusztrációját,
amelyeket az Új Kévének
közlésre felajánlott. A kö-
vetkezőkben – mintegy ka-
rácsnyi ajándékként – a
Madarak voltunk, földre
szálltunk című kötetből vá-

logatott verscsokorral kedveskedünk gyermekeinknek, arra
buzdítva őket, hogy azokat megtanulva és elmondva
kedveskedjenek szüleiknek, mindannyiunknak

Fecske

A nyarunkat
Cifrázó
Villásfarkú
Cikázó
Azt ficsergi
Őszre jár,
Gyülekezni
Kéne már!

Daru

Fennen kereng
A daru.
Jaj, de miért
szomorú?
Azt krúgatja,
Hogy árva,
Elhagyta már
A párja.

Tücsök iskolák

Danajda és Denejde,
itt a tücsök zenede.
Denejde és Danajda,
ott a tücsök tanoda.
Mindkettőben, hely-tyuhaj,
egész nyáron denej-daj.

Az enyedi szüreten

Az enyedi szüreten,
kocsi zötyög
kenetlen.

Zireg-zörög
kereke.
Nyekereg
a tengelye.

Fönn a bakon
senki sincs,
mert a kocsis
nagy durbincs.

Oly tyuhajos
kedve van,
kádiban ágál
a mustban.

Beugratók

Mondjad azt, hogy: Ágnes,
Úgy vonz, mint a mágnes.

Mondjad azt, hogy Ádám,
Szúlyuggatta ládám.

Mondjad azt, hogy Ica,
Nyávogsz, mint a cica.

Mondjad azt, hogy Ábel:
Nyűlik mint a kábel.

Mondjad azt, hogy Ákos,
Orrod s szájad mákos.

Mondjad azt, hogy Dóra.
Nincs pénzem adóra.

Mondjad azt, hogy Anna,
Kongsz, mint üres kanna.

Karácsonyi duruzsoló

Karácsonyi kalácsom
irul-pirul
a rácson.

Jobbra tőle
perecek,
só-indáktól
díszesek.

Balra tőle
habcsókok,
pillekönnyű
pufókok.

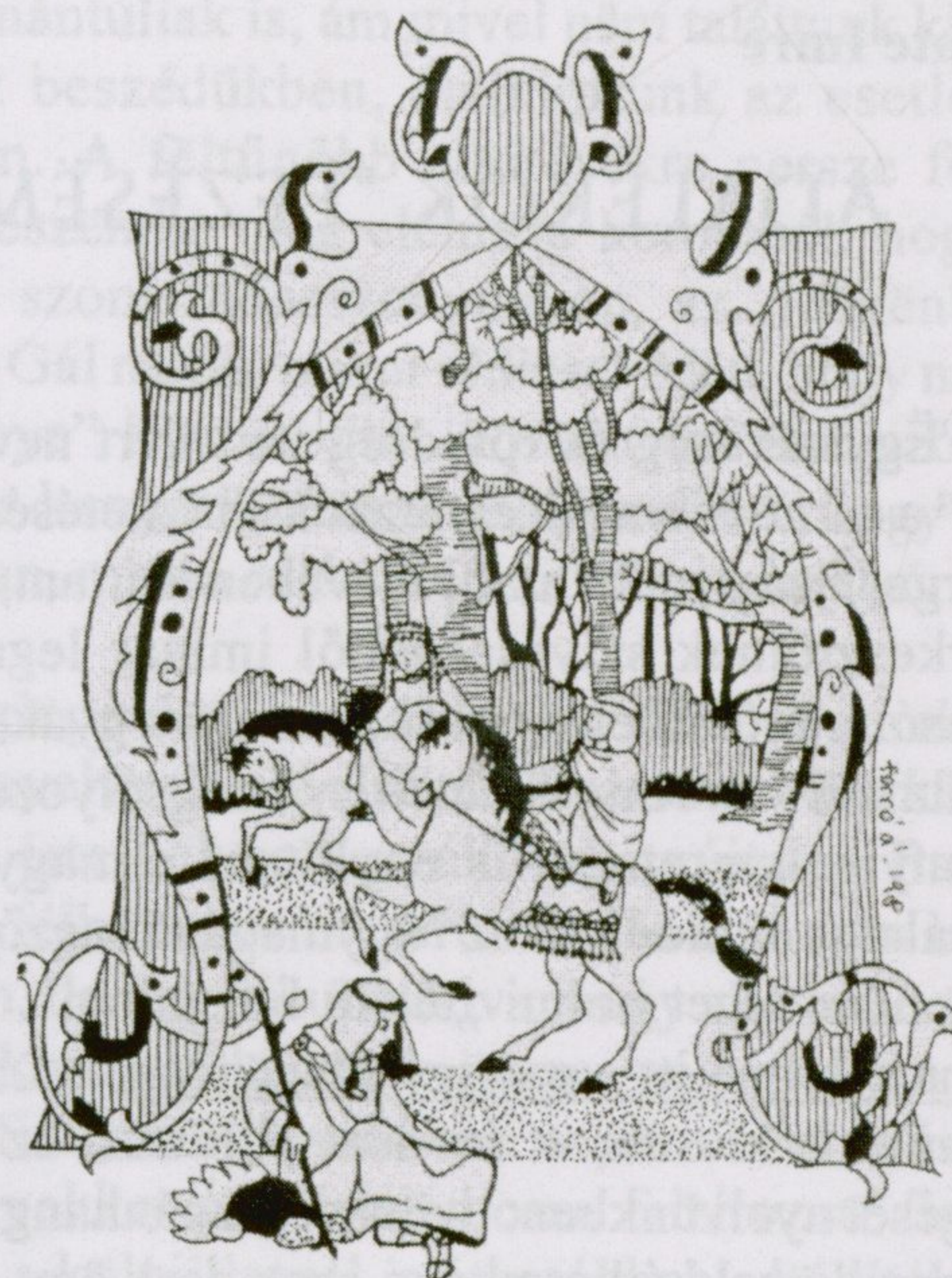
Békét zsongó
mindenik,
duruzsol és rózsállik.

Havazás

Pilinkél.
Zúdul.
Táncra kél.
Dúl, fúl.

Térdig ér,
Mordul.
Jegessé
Zordul.

De sebaj,
Sikul.
Örömünk
Virul!

Táncoló medve éneke

Köcsögduda, láncosbot,
Hagyjatok egy csöpp nyugtot!
Ég a talpam s a mancsom,
Nem bírom már a láncom.
Jobbra kettő, balra egy,
Jobb lenne egy málnás-hegy!
Ám a duda s láncosbot,
nem hagynak egy csöpp nyugtot!

Farsangoljunk

Félre tőlem
unalom!
Kezdődjön a
vigalom.

Szabad a tánc,
bolondulj,
petrezselymet
se árulj!

Perdülj, bokázz,
oldjál kontyot,
most kell rázni
azt a rongyot!

Farsangoljunk
hat hetet,
míg elűzzük
a telet!

ADALÉKOK "ĚEZÉSĚM" VISZONTAGSÁGOS TÖRTÉNETÉHĚZ

Ěgyszerűség és rövidség kedvéért nevezem „Ěezésnek” a zárt ě és a nyílt e megkülönböztetését, amiről már a „Sárga Újságban” s az Új Kévében is írtam, s amit e lapok szerkesztőinek szívességéből immár legalább két ěve olvasóim örömeire vagy bosszúságára gyakorlatban is van alkalmam követni. Ismétlően hangsúlyozom, hogy bármennyire szeretném is enyhíteni a magyar beszédnek sajnálatos eltolódását az „Ěgymagánhangzójúság” irányában, nem vezet holmi „térítő buzgalom”. Ennek nem is volna értelme itt a messze idegĚnben... Lám, ez az akaratlanul is kicsúszott mondat példázza az e-hangzó túltengését nyelvünkben: tizĚnhĚt magánhangzóból tizĚnĚgy e-hang, közel kétharmad, s ezen csak ěgy ě és ěgy zárt ě enyhít valamit.

Ha valami történik, a Hazában kell törtĚnnie. A napokban ěgy vékonyka, de annál tartalmasabb könyvvel örvendeztettek mĚg: *KiejtĚsi szótár és útmutató 15 magánhangzóval*. SzerzĚje és küldĚje Buvári Márta, a szép magyar kiejtĚs tĚhetsĚges és buzgó apostola, ěgyike azoknak, akik a *Bárczi Géza ĚrtĚkĚrzĚ KiejtĚsi Alapítványt* pár ěve létrehozták és mĚködtetik. IdĚzĚm néhány mĚgállapítását: a zárt ě jelölésĚnek bevezetĚse és használata mintĚgy 30%-kal csökkentenĚ a magyar beszĚd ěgyhangúságát. Gondos statisztikákra, fonĚtikai mĚrésĚkre hivatkozva állítja, hogy „a két e-fĚle hang megkülönböztetĚse ma is ěl, bár sokan már kĚrĚsztĚt vetĚttek rá. Nem kell 50 km-nyire eltávolodni BudapesttĚl, hogy ěszleljük, de ha kinyitjuk a fĚlünket, BudapestĚn is ělĚg gyakran hallani, persze betelepültektĚl. Az új magyar dialĚktológia szerint a magyar anyanyelvĚk többsĚgĚnek nyelvhasználatában mĚgvan.” Sajnos, a beszélĚ media, a tévé és a rádió nem-hogy segitĚné, inkább sorvasztja ezt a kincsünket. „Pedig az ěgyenlĚ esĚlyĚk elvĚn elvárható lĚnne, hogy a bemon-dóknak legalább a fele ě-zĚ kiejtĚsĚ lĚgyĚn.” Cáfolja azt a vélemĚnyt, hogy az „Ěezés” nem tanítható: „VĚgĚl is aki ěgy idegĚn nyelvet mĚg tud tanulni, ha akarja, miért nĚ tudna a saját anyanyelvĚben is mĚgtanulni ěgy többlet-hangot?” A mĚgtanulhatóság legfĚbb akadály a jelĚlet-lenség. Akik a jelölĚs ellen vannak, az írásképet féltik tĚle. „Nos, a gyakorlat azt mutatja, hogy a kórusokat ěgyáltalán nem zavarja Kodály jelölĚse, a pestiek mĚg sĚm próbálják követni az ěnĚklĚsben.”

Ami az „Ěezés” jelölĚsĚnek bevezetĚsĚt leginkább mĚgnehezíti, s már Kodály és Bárczi javaslatait is mĚgbuktatta, az a valóban mĚgalapozott ěrv, hogy az „ĚĚő” vidékĚk is eltĚrnek ěgymástĚl a kiejtĚsben. Ám ěgy közĚs köznyelvi norma kialakulása ěppen az íráskép támogatása híján nem volt lĚhetsĚges eddig. Márpedig „köznyelvrĚl nem lehet beszĚlni norma nélkül” – szĚgezi lĚ Buvári Márta. Könyvének legfĚbb célja ěppen az, hogy ěgy ilyen norma kialakítása elĚl óvatosan, de szívósan elhárítsa az

akadályokat. BĚcslés szerint „a szavaknak körülbelĚl 15%-a ingadozó ejtĚsĚ, míg a ragozás szinte teljesen ěgységĚs.” Valóban, végigfutva szótárán, a dunántúli kiejtĚst kifogástalanul követĚ szavak tömege mellett eltĚrpülnek a kivĚtelĚk, amelyekrĚl vitatkozni lĚhet, s a béke ěrdĚkében ěgyelĚre el kell halasztani a döntĚst. Nem mĚgy máról holnapra ěvszázados mulasztás jóvátĚtele, s miért nĚ adhatnánk mĚg a türelmi idĚt e tĚrĚn is, ahogy például az ikĚs ragozás ingadozásait elnézik a nyelv „Ěrei”? Már József Attilának sĚm rótták fĚl, hogy azt írta: „harmadnapja nem ěszĚk” – a szabályos „ěszĚm” helyĚtt.

De ideje, hogy e száraz fejĚtetĚsĚkrĚl arra tĚrjek, amit a címben ígĚrtĚm, mintĚgy vigasztalásul azoknak, akiket bosszantanak az ěn „pontocskáim”: hogy milyen viszontagságokon mĚnt kĚrĚsztĚl az ěn „ĚezésĚm” a gyermĚki öntudatlanság ěvei után, hogyan kellĚtt ráěbrednĚm, hogy ěgy nyelvi kisebbsĚghĚz tartozom, melyet a többsĚg mĚgtúr ugyan, de mindĚnt mĚgtĚsz, hogy szĚlíd erőszakkal átneveljĚn.

Anyám tanúsága nélkül is valószínű lĚnne, hogy anyanyelvem hangzói közül az ó és az á volt az ělsĚ, melyeket különĚsebb elĚtanulmányok nélkül elsajátítottam: már földi létĚm ělsĚ pillanatától profi módra *oáztam*. Az e-hangokra, a zártra és a nyíltra alighanĚm ěgyidejĚleg, már jobb hangulatban, lábujjaimmal ját-szadozva, ělvetĚg gügyĚgĚs közben tĚrtem rá. Erre mĚg nem emléksĚm, de arra már ěgĚn, hogy a „bĚllin” űltĚmben (családunkban ez volt a bili neve, körülĚttünk a bányatelepĚn a kevésbé választĚkos *serbli*) anyám így biztatgatott buzgóbb ěrĚlkĚdĚsre: „ě – ěě, kuszinak!” – pedig nem is volt „kuszink”, azaz kutyánk. Hogy zárt ě-vel monda-ta, abban biztos vagyok, ahogy abban is, hogy a „csecse”, mĚg a „tente, baba, tente” nyílt e-vel hangzott. Persze mĚg sokáig fogalmam sĚm volt, hogy létĚzik ilyen mĚgkülönböztetĚs. Erre mĚg az elemi iskolában sĚm jĚttem rá, de mĚg a gimnáziumban sĚm, hisz KĚszĚgĚn is fonĚtikai ismeretĚk nélkül beszĚltünk „vasiul”. Mivel írni-olvasni már a beszĚlt nyelv birtokában tanultunk mĚg, nem is tudatosult bennünk, hogy ugyanazt az e-bĚtĚt két-fĚlekĚppen ejtjük, hol nyíltan, hol zártan. MĚg kevésbé jutott volna ěszünkbe szĚmére vetni tanítóinknak s könyveinknek, miért nem jelĚlik ezt a kétfĚlesĚgĚt. Az ártatlanság kora? Visszapillantva rá be kell látnom, hogy már akkor is mutatkoztak apró jelek, amelyekbĚl a bĚtĚkkel alátámasztott norma hiányának veszĚlyeire kövĚtkĚztethĚttünk volna. Szókinszünk ugyanis ěgyre bővĚlt, olyan szavakkal is, melyekkel elemista korunkban nemigĚn találkoztunk. Itt van mindjárt ez a *mely*, *amely* névmás. A népnyelv nem használja, az alantabb köznyelv sĚ nagyon. PetĚfi „mely nyelv...” kezdetĚ mondata nálunk így hang-zana: „mĚlyik nyelv” vagy „milyen nyelv merne vĚrsĚ-

nyézni véled?”. A népnyelvben: „mëllik, millen”. Mármost az a furcsaság állt elő, hogy a *mëlyik* nyomán már ismerős *amëlyik* névmást zárt *ë*-vel mondtuk ki, az ugyanakkor használatba vett *amely*-et azonban nyílt *e*-vel „tiszteltük meg”. Én máig így ejtëm, így szoktam meg. Mëgpróbálhatnék lëszokni róla, engedve a logika érveinek, de mëgvallom, nëm mënne könnyen. Hasonló okokból távolodott el a *szerte* határozószó a *szër* főnév népes családjától kiejtésünkben: habozás nélkül zárt *ë*-vel mondtuk, hogy *szërszám, szërelő, ëgyszër*, de nyílt *e*-vel azt, hogy „világszerte”, „szertesëjje”. Ugyancsak a nyílt ejtés mellett döntött magára hagyott nyelvézékünk a *csecsemő* és a *sértés* szavakban. Az előbbinek előtagját nëm azonosítottuk a *csëcs* szóval, hiszën azt Vas mëgyében *csöcs* alakban ismerik; a sertést pedig disznónak mondta mindënk, s importált „finomabb” nevében nëm fëdëztük föl a *sörte* szó származékát. A gënus jelentésü *nëm* főnevet ugyanúgy ejtëttük, s nyilván ma is úgy ejtik Vasban, mint a tagadószót, tëhát zártan. A Petőfi-vers címét így: „A magyar nëmës”, hasonlóképpen azt, hogy a „nëmëk harca” vagy „nëmi élet”. Máig képtelen vagyok nyíltan ejteni, egész valóm bërzënkëdik tőle. Pedighát be kell látnom, hogy nëm valami logikus, ha a „nëmës nemzet” jelzës szerkezetben a jelzöt zártan, a jelëtt szót nyíltan ejtëm, holott alapszavuk ugyanaz, továbbá hogy a nyílt ejtést nëmcsak a *nemzet* szó támogatja, hisz már a Halotti Beszéd is elkülöníti a *nëm* főnevet a tagadószótól, az utóbbit *num* alakban írva, míg a főnevet a mai írásképpel. Voltak kiejtésünkben a jelölës hiányából eredő alkalmi bizonytalanságok, következtelensëgek is. Ismertük a *këgyetlen, këgyelëm* szavakat és zártan ejtëttük első szótagjukat, helyësen következtëttünk ebből még a számunkra szokatlanabb *këgyes, këgyesség* szavakra is. Mégis amikor az Égi Lantból – így hívták a bencésdiákok énekëskönyvét – rázëndítëttünk arra, hogy „Këgyessëggel hívsz, ó Jëzus...”, nyílt *e*-vel nyújtottuk az első szótagot, s a másodikra ruháztuk rá a zárt ejtést, így: „kegyëssëggel”. Ehhëz hasonló következtelenség az is, hogy nyelvtanórán a ragozásból felelve a „tok/tek/tök”, „hoz/hez/höz” középső tagját így, nyílt *e*-vel mondtuk fël, amit sohasëm tëttünk, ha szóhoz ragasztva példán szemléltëttük: „néztëk, nézitëk, néztëtk; kézhëz, kezemhëz”, stb.

Mindebből az a tanulság, hogy a jelölëtlenség miatt nëm tudatosodott bennünk, hogy az *e*-betű két magánhangzót takar, s hogy mi azt kétféleképpen is ejtjük. Vagyis öntudatlanul „ëztünk”, s így arra sëm ébredhëttünk rá, hogy ez a „kincsünk”, ha nëm is az elvesztës, de a kopás veszélyének van kitéve. Mëg voltunk ëlëgëdve beszëdünkkel, azt tartottuk a helyës magyar beszëdnek. Azóta kissé már mëgingott ifjúkorom magabiztossága: már nëm tartom tévedhetetlennek a mi vasi kiejtésünket, nëm ragaszkodom hozzá, hogy egészében azt tëgyük az „ëezés” normájává, ha ëgyáltalán rákerülhet még a sor ily norma elfogadására s fëlëg elfogadtatására.

Múltamban kutatva nëm emlékszëm, furcsálltam-ë valakinek is a kiejtését – „ëezését” vagy annak hiányát – közvetlen környezetëmben. Pedig tanáraink közt nyilván

voltak nëm dunántúliak is, ám mivel nëm találtunk kirívó modorosságot beszëdükben, átsiklottunk az esetlegës különbsëgëkën. A fëlëtünőbb eltërésëkre persze fëlfigyeltünk. Jut eszëmbë még elemista koromból, hogyan nevetgëltünk szomszëdasszonyunkon, az „idegënből” odaszármazott Gál nënin, mikor eldicsekëdëtt, hogy náluk „pulykapöcsönye” lësz ebëdre. A *pecsënye* első szótagjában mi nyílt *e*-hangot ejtëttünk. Elképzelhëttë, hogy más nyelvjárásokban, mint a szláv eredetiben is, zárt a két első szótag *ë*-je.

Igazi mëglepetést, mondhatnám dëbbenetnek is, okozott a pesti nyelvvel való első találkozásom. Nëm kellëtt Pestre utaznom érte: helyembe szállította az újtelepi Badics Sanyi, aki úgy fëlhónapos ott tartózkodás után újra mëjelënt a faluban, de úgy kikupálódva, hogy alig ismertünk rá. Az utcasarkon találkoztunk össze, négyen-öten tíztizënkët éves fiúk, körülcsodáltuk a pár évvel idösebb pëpitazakös, nyakkendös, hullámosra frizírozott fiatalembërt, akiből a kölniillatnál is áthatóbban s bódítóbban áradt a duma, kétsëgtelenül magyar nyelvën, hisz mindën szavát értëttük, csak ëppen úgy eltorzítva, hogy elválásunk után nëm gyöztünk ëlëget nevetgëlni rajta. Nëm volt nehéz utánózni „ëzt a pëstiës beszëdët”, hiszën csak az *e*-hangokat kellëtt „kihëgyëzve”, ëgyforma zártsággal ejteni. Tudtunk mi ennél nehezebb beszëdrtorzításokat is: „tuvudsz ívëgy beveszëvélnivi?” vagy: „Turgudsz írgëgy bergeszërgëlnirgi?” – adtuk fël ëgymásnak a cifrábbnál cifrább nyelvgyötröket. Be is ugrattuk a kisebbeket, „vé-nyelvën” mondatva velük azt, hogy „nëm të”, s nevetve bosszúságukon, amikor rájöttek, hogy azt mondták: „nevem teve” – igaz, hogy „pëstiësën”, csupa zárt *ë*-vel, de ezën az apró szépsëghibán túltëttük magunkat. Íme, ëgy újabb bizonyíték arra, hogy a jelölëtlenség miatt az „ëëzök” sëm tartják oly nagynak a két *e*-hang köztü különbsëgët, mint a mélyhangú mëgfelelök, az *o* és az *a* közöttit.

Mikor ërëtsëgi után magam is fëlkerültem Pestre, tapasztalhattam, hogy Sanyi „pëstiësëse” messze fölülmulta az ottlakókët, dicsëretükre lëgyën mondvá. Tulajdonképpen csak a mindënkori tévé- és rádióműsorokban, no mëg a magyar és a magyarra szinkronizált filmekben találkoztam Sanyi barátunk művi mëkëgësëvel, súlyosbítva az *á*-hangot is *e*-hangok felé torzító bëgetëssel. Úgy látszik, keveset forogtam „ëcht” polgári körökben, inkább a magamfajta vidékiek társaságát kerestem. Így is mëgesëtt azonban s nëm is ritkán, hogy valaki fölkapta a fejët, ha mëgszólaltam szülömëgyëm ízës nyelvën, azt is tudták nëmëlyek, honnan szalajtottak. Kicsit viszolyogtam az ilyen fëlëtünëstől; az embër könnyen Göre Gáborrá válik Pestën. A tanárképző intézet Pais Dezső-óráinak többszáz főnyi hallgatósága derült rajtam ëgyszër katalógus alkalmával, mivel háromszor is be kellëtt kiáltanom a nevemet, mire mëgértëtték. „Tosu” (ez volt Pais profësszor úr beceneve diákkörökben, így fordult elő ugyanis a hét vezër ëgyikének, Tasnak a neve a nyelvemlékëkben, melyekről a tanár úr évről évre előadott) a fülëhez tartott tenyeréből kagylót formálva ismétëlte, amit hallani vél: „Szántó?” Lëhet, hogy csak „cukkolni” akart, hiszën ő mëg zalai volt,

ném estünk messze egymástól. Ettől kezdve allergiás lettem a katalógusra, s előre igazítottam a számat, hogy nyílt e-imet eltávolítsam az á-hang közeléből. Ha akkor még nem is, az azóta eltelt évtizedek alatt siker koronázta ebbeli igyekvészetemet. Mert igaz ugyan, hogy a hazulról hozzánk, Finnországba látogató rokonok, barátok csodálattal adóztak gyermekeim ízés dunántúli kiejtésének, amit átörökítettem rájuk, de amikor a nyolcvanas évek közepe táján Szombathely utcáin sétálva megütötte a fületem, hogy „majd bászílek a fájivá” (értsd: beszélek a fejével), megállapíthattam, hogy „ázt a nyálvát” én már nem beszélém, ha a gyermekkor, az „édés otthon” ízeit idézi is föl bennem.

Persze csak jobb híján írtam át á-val szűkebb hazám lakóinak nyílt e-hangját, eszém ágában sincs csúfolódni rajtuk, ahogy némely szépírók teszik, így karikírozva beszédjüket. Hiszén már csak azért sém lehet á ez a hang, mert rövid. S hogy kétségtelenül az á felé tolódik el a kiejtése, attól még nem fenyeget az „egymagánhangzójúság” veszélye, nem úgy, mint a napjainkban elharapózó fordított jelenségtől, amikor az á-hang válik hosszú nyílt ee-vé. Nagyön is színések, változatosak a vasi népnyelv magánhangzói az í-zés, ő-zés, ë-zés következtében. Még a köznyelvi „lába, keze, füle” is így hangzik arrafelé: „lábo, kezë, fülö”.

Nyelvi térén nem vagyok azonban vaskalapos lokálpatrióta: nemcsak szűkebb hazám nyelvjárása tetszik. Amekkora megrökönyödést keltett bennem föntebb leírt első találkozásom a „péstiés bészéddél”, annál őszintébb rokonszenvvel, habozás nélkül ismertem el első hallásra szépnek például a debrecéniek beszédét, pedig ők tudvalévőleg csak egyféle e-hanggal szólnak. Böven ellen-

súlyozzák azonban ezt a „hiányosságot” a hosszú magánhangzókából kerekített diftongusaik ráérős tempózásával, amiről mindig eszembe fog jutni pár éve elhunyt magyarházi barátunk, Köteles Feri. Hasonló okból élvezem különben a dél-svédországi Skåne tartomány dialéktusát is, amely nemcsak az ottani nép, hanem az értelmiség ajkán is máig él, s melyet a fővárosba fölkerültek sém sietnek szégyenközve levetközni. Példájuk hazánk viszonylatában is megcsízlelendő volna. Ezzel a gondolattal zárom „ëezé-sém” rövid történetét: a magyar vidékek egyéb kiejtésbeli sajátosságait, szépségeit is érdemes volna fölkarolnunk és felhasználunk a szép magyar beszéd tanításában.

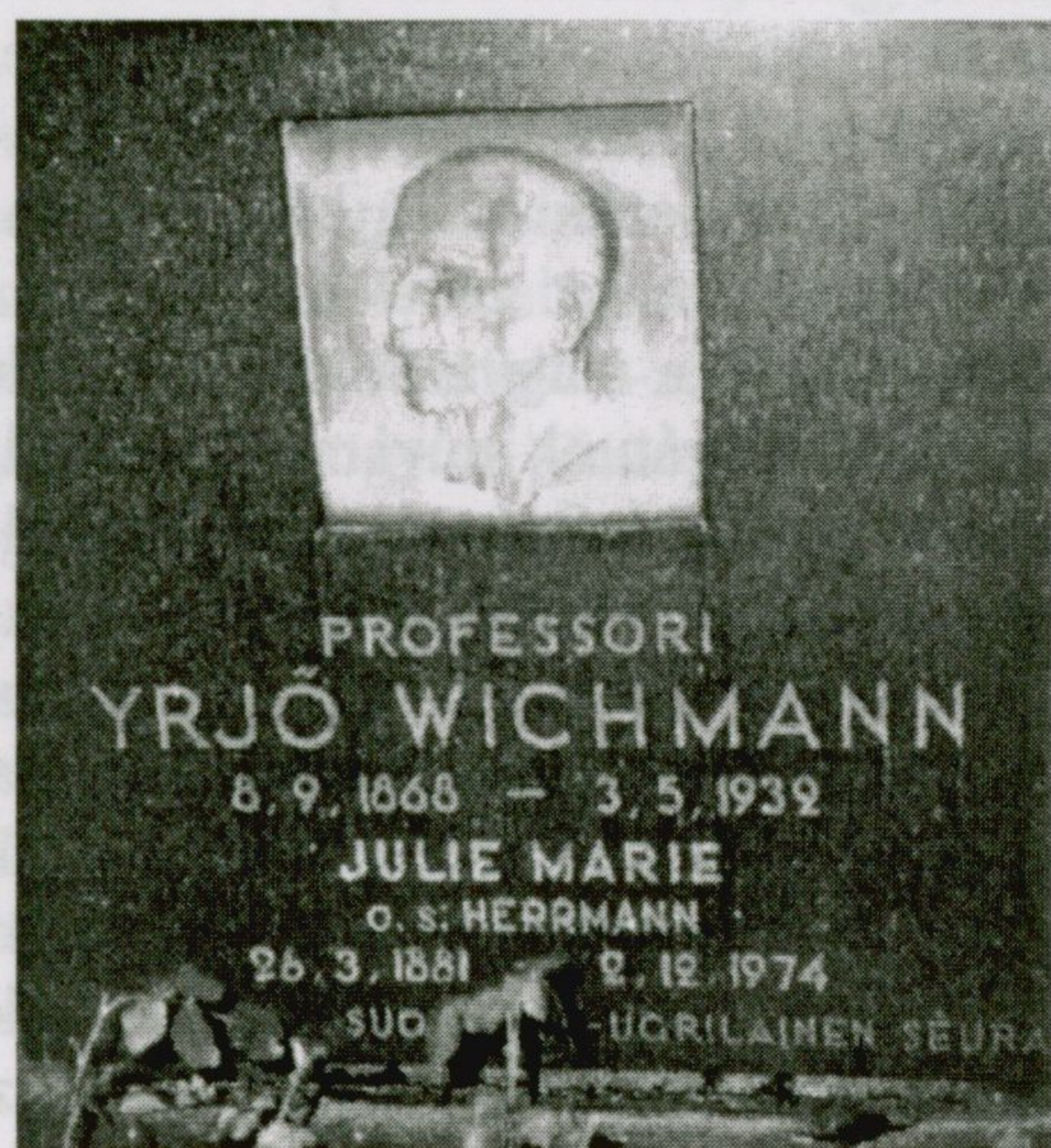
SZENTE IMRE BERZSENYI-DÍJAT KAPOTT

Lapzártakor értesültünk róla, hogy a Berzsenyi Társaság „kiemelkedő műfordítói életművéért, különös tekintettel a Kalevala tolmácsolására”,

Szente Imrét Berzsenyi-díjjal tüntette ki.

A kitüntetés átadására a budapesti Rátkai Klubban 2001. december 18-án kerül sor. Lapunk munkatársának, sokunk jóbarátjának, olvasóink és szerkesztőségünk nevében szívből gratulálunk a jeles kitüntetéshez.

FINN FÖLDBEN NYUGVÓ MAGYAR NYELVÉSZEK

Helsinki Hietaniemi temetőjében látható az a sírkő, amit a Finnugor Társaság (Suomalais-ugrilainen Seura) helyezett el Yrjö Wichmann finn nyelvészprofesszor sírján. Ugyanitt nyugszik a professzor magyar fele-

sége, született Herrmann Júlia, valamint a finn-magyar házaspár Väinö Géza nevű fia, akinek neve a síron vízszintesen elhelyezett külön kőtáblán látható.

Yrjö Wichmann (1868-1932) a Helsinki egyetemen a finnugor nyelvek professzora, a rokon kisépek (votják, zürjén, cseremis, csuvas) nyelvének beható kutatója volt. Számos publikációja közül minket főleg a moldvai csángók nyelvére vonatkozó tanulmányai érdekelnek, amiket a század elején (1907-1908) közölt le magyarul, Wichmann György néven, a Nyelvtudományi Közleményekben és a Magyar Nyelvőrben. Halála után, 1936-ban jelent meg: „Wörterbuch des ungarischen Moldauer Nordcsángó- und des Hétfaluer Csángódialektes nebst grammatikalischen Aufzeich-

nungen und Texten aus dem Nordcsángódialekt” című munkája, Csúry Bálint és Artturi Kannisto szerkesztésében.

Wichmann Györgyné, született Herrmann Júlia (1881-1974) a brassói születésű Herrmann Antalnak, a kolozsvári, majd szegedi egyetem néprajz-professzorának a leánya volt. Azé a nemzetközileg ismert szaktudósé, aki 1889-ben szakfolyóiratot indít (Ethnologische Mitteilungen aus Ungarn) és 1889-ben megalapítja a Magyar Néprajzi Társaságot, és aki nagyszámú írásával gazdagította a néptudományi szakirodalmat. A neves erdélyi szaktudós nevelése, úgy látszik, nem maradt hatástalanul, mert Júlia lánya, amikor 1906-1907 telén, nyelvész férjét elkísérte moldvai kutatóútjára, maga is érdekes néprajzi megfigyelé-

seket tett. Ezeket a Budapesten megjelenő Ethnographia című tekintélyes szaklap közölte le, Wichmann Györgyné: Moldvai csángók babonás hitéből, vagy: A moldvai csángók szokásaiból (1907), valamint Moldvai csángó menyegző Szabófalván (1936) címen. Herrmann Júlia nevével gyakran találkozhatunk az 1920-as évek sajtóhíreiben. Helsinkiben résztvesz a finn-magyar kapcsolatokat ápoló számos rendezvényen. 1921-ben, az I. Finnugor Tanügyi Kongresszus idején, Helsinkiben, a magyar nők háziipari kiállítást mutattak be a finneknek. Ennek rendezésében Herrmann Júlia is közreműködött, méghozzá - amint a korabeli sajtó kiemeli - "atyjától, Herrmann Antaltól örökölt, kiváló etnográfiai érzékkel."

Ugyanabban az évben, a helsinki Nemzeti Színház előadja Pekár Gyula: "Magyar" című darabját, amit Wichmann Györgyné fordított finn nyelvre. Ez nyomtatásban is megjelent a Valvoja című finn lapban 1920-ban. Később közreműködik színházrendezésben, amikor 1925 szeptemberében sor kerül Zilahy Lajos: Süt a nap című vígjátékának bemutatására, ami az akkori sajtóhírek szerint "zajos sikert aratott" Helsinkiben, a Nemzeti Színházban.

Budapesten, 1925-ben a Wichmann házaspár részt vesz a Magyar Tudományos Akadémia centenáriumi ünnepségein.

Wichmannék Väinö Géza Vihma (1907-1958) nevű fia jogász volt. Családnevét 1938-ban finnesítette Vihmara (a vihma szó finnül ködöt, esőt, ködszítalást jelent). Kezdetben a Turku-i felsőbbbírószágon jogászként működött, majd a Helsinki Egyetemen tanít pol-

gári jogot, később pedig a Kereskedelmi Főiskolán a kereskedelmi jog professzora lett. A jog körébe tartozó írásai jelentek meg.

Helsinki közelében, Honkanummi temetőjében található a fiatalon elhunyt magyar nyelvész, bibliográfus és folklorista, Kecskeméti István sírja.

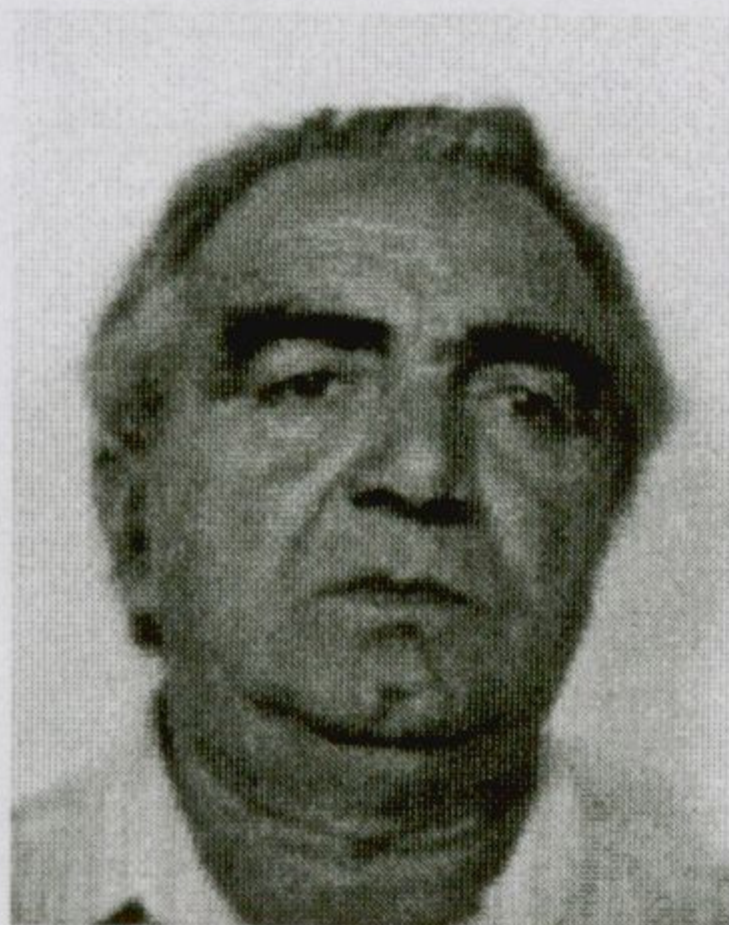
1937 március 6-án született Budapesten. 1955-ben érettségizett a Piarista gimnáziumban. Katolikus papnak készült, másfél évig teológiát hallgatott Esztergomban, majd 1956 telén Ausztriába menve, nagy nehézségekkel küzdve igyekezett folytatni tanulmányait. Finnországba 1958 januárjában érkezett, miután elnyerte a finn diákszövetség és a vöröskereszt öt évre szóló tanulmányi és szociális ösztöndíját. 1959-ben megnősült. Finn felesége biztosította számára az ott-hont e távoli hazában. Házasságukból két gyermek született.

Kecskeméti István egyetemi tanulmányai mellett (turkológia és uralisztika) két ízben (1962-ben és 1969-ben) a magyar nyelvi lektor teendőit

látta el a Helsinki egyetemen. 1963 és 1972 között a Finnugor Társaság ösztöndíjasa, majd a Finn Irodalmi Társaság munkatársaként nyelvészeti, bibliográfusi és folklorisztikai kutatásokat végzett. Közreműködött Heikki Passonen nyelvész hagyatékának feldolgozásában, a tatár dalok ("Tatarische Lieder"), valamint a tatár dialektusokra vonatkozó anyag sajtó alá rendezésében. Technikai szerkesztője volt M. Räsänen török etimológiai szótárának. Elkészítette a tatár szövegek megértését elősegítő toldaléktárat. Etimológiai statisztikákat végzett a zürjén és a norvég lapp szójegyzékhez. Önálló írásai jelentek meg a finn szaklapokban, a norvég lapp szavak eredetéről, a zürjén szavak szerkezetéről és etimológiájáról, s a magyar igekötőkről. Két társszerzővel, a lapp anyanyelvű Samuli Aikioval és a magyar zeneszakértő Kiss Zoltánnal együtt kiadta a lapp dalokról ("Lappische Joiku - Lieder aus Karasjok") szóló munkáját. Ezen kívül műfordításai (pl. Juhász Ferenc versek, Hannu Launonen társfordítóval), recenziói jelentek meg. Fordításokat végzett a finn rádió és televízió számára.

Kecskeméti István gazdag turkológiai magánkönyvtárát - kívánsága szerint - a helsinki Ázsiai Intézetben helyezték el, ahol a kutatók rendelkezésére áll. Publikálatlanul maradt kéziratok feldolgozásra várnak, hogy az életmű felértékelése után, ez a túl korán elhalt kutató elnyerhesse az őt megillető helyet a finn-magyar művelődési kapcsolatok előmozdításán fáradozók sorában.

Benedekné Dr. Szőke Amália
Helsinki, Finnország

Nagy Sándor
1936 - 2001

1937. július 10-én született Brassóban, iskoláit Székelyudvarhelyen járta. Korán elveszítve édesapját, özvegyen maradt anyjának

és négy kistestvérének segített előbb munkába állt. A marosvásárhelyi Kereskedelmi Főiskola elvégzése után Székelyudvarhelyen és Erdőszentgyörgyön dolgozott, majd 1957-ben koholt vádak alapján elítélték, mint akkor sokakat, s a Duna-csatorna hír-

hedt építőtelepére került, ahonnan 1959-ben szabaddult. A borzalmas körülmények tönkretették egészségét, s ez egész további életét végigkísérte. 1960-ban nősült, s egy év múlva megszületett Sándor nevű fiúgyermek. 1988-ban kitelepedett Svédországba, s itt

betegnyugdíjazásáig Eskilstunában, a Torshälla Glasmästeri AB-nál volt üvegező mester. A Duna-csatornánál szerzett s itt el-súlyosbodott betegségét türelemmel viselve visszadta lelkét teremtő Urának. Szeptember 10-én kegyelettel vettünk búcsút tőle.

Rózsás János

Születésnap ajándék

A huszonegyedik születésnapomat messze északon, az Ural őserdejében éltem meg, a Káma felső folyásánál, a szolikamszki járás számtalan erdőirtó lágerének egyikében, melyet Golovnájának hívtak, mert több kisebb tábor közigazgatási központjának számított.

Ez a vidék, miként a szinte áthatolhatatlan és végtelen őserdő dús növényzete bizonyítja, még messze volt ugyan a sarkkör tundráitól, de zordon éghajlata nehezen elviselhető volt a délről odavetődött ember számára.

Az urali táblahegység magasan a tengerszint fölé emelkedik, ezért szinte állandóan esőfelhők borítják az eget. A hegyek közötti völgyeket kitöltő mocsárvilág kipárolgása és a csapadék állandósága miatt a víznek olyan intenzív körforgása jön létre, hogy alig egy-két nap akad az év folyamán, amikor átmenetileg kitisztul az ég, és látni lehet a napot. Aztán időnként át-átdereng a felhőkön, de meleget nem ad. Nyáron szüntelenül szemerkél az eső, télen szakadatlanul hull a hó, több méter vastagságú, csontkémenyre fagyott fehér takaróval borítva be a különben vadregényes tájat. Nyaranta a hőmérséklet 15-25 Celsius-fok között mozog, télen pedig mínusz 50 fok alá is süllyed.

Azon a nyáron brigádunk tűzifavágással foglalkozott. A település feletti domboldalon magasló áramfejlesztő-üzem fűtőanyagát kellett biztosítanunk. Naphosszat fűrészeltünk, hasogattuk a más célra alkalmatlan fahulladékot, mely hosszú rakásokban ázott a hegy lábánál.

A születésnapomon, augusztusban, mint mindig, borongós nap volt. A szél enyhén, de nagyon hidegen lengedezett, behatolt az elnyűtt vattás ruhán keresztül a fázós testünkig.

Egy orosz fiúval párba állítva fűrészeltük a bakra húzott vékony fatörzset félméteres tuskókra, két farakás közé beállva. Szótlanul magunk elé bámulva ráncigáltuk erőtlenül ide-oda a hosszúfűrész. Közben azon tűnődtem: ezen az őszön, október első napjaiban kellene életerősen, fiatalosan bevonulnom katonának a korosztályommal együtt, nemzetiszín szalaggal a kalapom karimáján. Ahelyett éhesen, rongyosan, élőhalottként tengetem az életemet messze idegenben. Még abban sem lehetek

biztos, hogy megérem-e az októbert, amikor itt már majd javában bent járunk a télben.

Komor és elkeseredett gondolataimat magamba kellett fojtanom, mert ez előtt a rablócsemete előtt szóba se hozhatom, milyen nap van ma. Habár együtt küszködtünk, tehetetlenkedtünk a fűrészbak két oldalán, nem értené meg, miről beszélek. Az ő világa és az én világom csak a nyomorúság szintjén közös. Emlékeink, vágyaink, netán reményeink egészen más gyökerekből táplálkoznak.

Tekintetem véletlenül a farakás végétől kezdődő, nagy kiterjedésű mocsaras rétre tévedt. A lápos, megközelíthetetlen ingovány közepén, nem messze tőlünk, az alattomos zöld növényiszőnyeg

közepében kimagaslott egy szál, dárdahegy formájúan fürtös lila virág. Az első virágszál, amelyet itt fenn északon, hosszú idő óta megpillantottam. Megdobbant a szívem: - virágot kaptam a születésnapomra! Napközben többször rátévedt a tekintetem, és mindannyiszor úgy éreztem: vigasztalásul küldte nekem a jó Isten!

Ez a virág, melynek nevét ma sem tudom, a hazai réteken is előfordul. Legtöbbször több szál virít egy-egy száron, - gyermekkorom óta ismerem. De ez a magányos virágszál csak nekem nyílt, nekem hajladozott a szélben. Nem mehettem volna be érte a mocsárba, hogy leszakítsam, megszagoljam, megsimogassam. Örökre elsüllyedtem volna az álnok növénytakaró alatt. Messziről gyönyörködtem a virágomban, míg csak le nem szállt a korai északi este, és átázott gönceinkben bebandukolhattunk

a lágerbe, a csupasz, koszos priccsekkel telezsúfolt barakkokba.

Elvegyültem az örökké nyüzsgő, békétlenkedő és osztzkodó rabok tömegében. Nem volt egy honfitársam, nem akadt egy barátom, akinek elmondhattam volna vigasztaló élményemet.

Takarodó után sietve a nyirkos vattás kabátom alá bújtam. A kimerültségtől és gyengeségtől egyből elaludtam a priccs kemény deszkáin. Legalább az álmok szárnyán hazaillanhattam volna Magyarországra. Virágszőnyeggel borított, szorgos rovaroktól zsongó réteken jártam, és simogató napsugár felé tartottam az arcomat... Míg csak újra rá nem döbbsített a rideg valóságra az ébresztő: a sínvas verése...

Kegyelemteljes, meghitt karácsonyt, s egy örömteli, békés, boldog új esztendőt kívánunk híveinknek, közeli és távoli szeretteinknek, barátainknak és ismerőseinknek, minden kedves olvasónknak!

Viseljük el egymást? (Folytatás a 2. oldalról)

parázs, noha soha nem lehet tudni, hogy ebből mikor lobbannak fel majd új tüzek. A tolerancia azonban lassan a társadalom filozófiájának, egész életszemléletének alapjává válik. Mivel a nyugati típusú liberális társadalomban az erkölcs viszonylagossága, „relativitása” minden olyan magatartást, életmódot szabadon választhatóvá tesz, ami nem mond ellent a törvényes elvárásoknak (a törvények pedig mind megengedőbbek lesznek), védettekké, érinthetetlenekké válnak az erkölcsi érzékkel, természetes ösztönökkel, a jóérzéssel és a jó ízléssel, a kulturált viselkedéssel ellentétes élet- és magatartásformák. Akik ez ellen tiltakozni mernek, azokat az intolerancia és a maradiság megbélyegző bűneiben marasztalják el. A tolerancia prókátorai ugyanis legalább egy dologban feltétlenül intoleránsak: azokkal szemben, akik szerint a tűrésnek is megvannak a maga határai, és ezeket a határokat nem csupán jogi szempontok, hanem erkölcsiek is meghatározzák. De a liberális álláspont számára gyakorlatilag csak egyetlen erkölcs van: a törvények szabta határok közötti teljes szabadság. Bizony tévúton járnak, és igyekeznek másokat is erre az útra téríteni. Azért ellenség számukra minden természetes emberi közösség, mert az ezek által őrzött normák akadályozzák nézeteik terjedését. A tolerancia-terroristák a megtévesztettek seregeinek hiszékenységből és önvédelmi reflexeiből élnek. Működésük következtében a tolerancia szó nem nyer pozitívabb értelmet, hanem mindinkább a dolgok egyenértékűségét valló világnézetnek, a véleménytelenségnek, a másik emberrel szembeni közönynek, a társadalmi passzivitásnak a szinonimája lesz. Eredményes hatalmi manipuláció ez az atomizált, befolyásolható, alárendelhető embertömeg megteremtésében.

A társadalom eltorzult reakcióinak tipikus példája az a mód, ahogy a svéd iskolákban mindjobban elharapódzott durvaságot, a gyengébbek vagy bandán kívüliek terrorizálását törekednek kivédeni. Általában azt ajánlják az áldozatoknak, hogy próbáljanak meg más iskolába átiratkozni, hátha így megszabadulnak a zaklatástól. Nem a gazfickókat büntetik, legalább annyival hogy más iskolába helyezik őket, mert büntetni nem szabad, az káros a csirkefogók lelki életére, sérti a jogaikat, és ellentétes a toleranciával. Persze a javaslat az áldozat számára sem jelenthet büntetést, hiszen nem kényszerítik semmire, csak felajánlják neki, hogy az oktatási rendszernek a túlzottan liberális szabályokból eredő tehetetlensége miatt szabad akaratából válassza ő a büntetés jellegű megoldást. Következésképp: egy képmutató és embertelen fordított világban élünk.

Az UNESCO tagállamai 1995. novemberében hirdették ki és írták alá a *Nyilatkozat a tolerancia elveiről* című okmányt. Ennek szövege szerint a tolerancia „a világ kultúráit, megnyilvánulási sajátosságainkat, embervoltunk módját” jellemző változatosságnak „a tiszteletét, elfogadását és megbecsülését” jelenti. E három szó közül a második (az elfogadás) az, amelyik némileg illik a meghatározásba. A másik kettő hazug hozzátoldás.

„A gonoszság elhatalmasodásával sokakban kihűl a szeretet...” – mondta Jézus (Máté, 24,12). Ennek a tünete a tolerancia elvének torz elhatalmasodása, hiszen a szeretet pótszere szeretne lenni. A szeretet nem ellenségeink dédelgetését, nem a világ behatásainak válogatás nélküli befogadását jelenti, hanem minden Istentől származóval való azonosság megélését. A többi emberrel való közösségünk eredetünk következménye és bizonyítéka, Istennel való közösségünk földi vetülete. Csak erre épülhet az emberrel kapcsolatos minden derűlátás. Egymás segítésére vagyunk rendelve, hogy kölcsönösen megkönnyítsük mindnyájunk földi sorsát és arra az útra találását, amelyiken lelkünk végül hazaér.

Nem az elfogadólag is elzárkózó, legjobb esetben is csak pozitív gesztusokban megnyilvánuló tolerancia képviseli az igazi nyitottságot, hanem a szeretet. De a szeretet nem a befogadásban nyitott, hanem az adakozásban. A világból csak azt hajlandó elfogadni, amin felismeri a végtelenség jegyeit, de bárki számára támaszt és segítséget kínál, akinek erre szüksége van. Ez az igazság ott rejlik Máriának, Isten Anyjának a Medjugorjében mondott betlehemi hangulatú szavaiban: „A világ szeretetből él.”

új kéve

ISSN 1400-8998

A Svédországi Magyar Protestáns Egyházi
Közösség lapja – Az Északon élő magyarok
ökumenikus fóruma
(Ungerska Protestantiska Samfundets tidning
– Ungrarnas ekumeniska forum i Norden)

Megjelenik negyedévente – évi 4 szám
(Utkommer kvartalsvis – 4 nr per år)

Árgáng IX. évfolyam
Nummer 4. szám
December 2001 december

Felelős kiadó (Ansvarig utgivare)
Jordáky Béla

Szerkesztő (Redaktör)
Molnár-Veress Pál

A szerkesztő munkatársa (Medarbetare)
Tóth Károly Antal

Szerkesztőség (Redaktion)
Granövägen 126
S-151 64 Södertälje /Stockholm/
Telefon/Fax: +46-(0)8-550 160 66

E-mail: ujkeeve@swipnet.se

Nyomda (Tryckeri)
Ekonomi-Print AB
114 85 Stockholm – Storgatan 19
Telefon/Fax: +46-(0)8-783 81 24/ 667 98 18
Egységvezető (Platschef)
John Larsen

E-mail: john.larsen@ekonomiprint.se

Példányszám (Upplaga)
2 000

Fenntartó és támogató tagjaink
a lapot térítésmentesen kapják.
(Kyrkoavgiftsbetalarna får
tidningen gratis.)

Adományt a lapkiadás céljára köszönettel
fogadunk az alábbi számlaszámra
(Gåvor till utgivning emottages med
tacksamhet på följande postgironummer)

Ungerska Protestantiska Samfundet
Postgiro 602047-3

SZOLGÁLATUNK ÁLTAL ELÉRT SVÉDORSZÁGON KÍVÜLI GYÜLEKEZETEK FELÜGYELŐI

ÉSZTORSZÁG – Tallinn
ASSZONYI ISTVÁN
EE-0034 TALLINN Siili 21-56
Tel: +372-252 75 86

FINNORSZÁG – Helsink
TANÍTÓ BÉLA
SF-33210 TAMPERE Satakunnankatu 19-21 A 7
Tel: +358-321 254 83

NORVÉGIA – Oslo*
HORVÁTI GYÖRGY
N-1353 BAERUMS VERK Nedre Toppenhaug 9
Tel: +47-675 621 05

* A szolgálatot alkalmanként meghívott lelkész végzi.

Pakocs Károly

SZÜLETNIE KELL VALAKINEK!

Kínlódik a világ. Anyakínokat érez. Szülnie kell
Valakit.

Mert nyugtalan a föld. Haragot morognak a
vezuvok, az etnák;
füstöt, tüzeket köhögnek s fojtogatják a családban a
békét.

Láz rázza a nagy-hegyeket s a völgyekben reszket az
ember.

Vajúdás ez: a föld vajúdása. Szülnie kell Valakit.

Mély ember-sóhajok szakadnak fel a földből,
bosszú liheg s haragok cikáznak át a világon.
Láz rázza az emberi lelket: harag-láz, gyönyöröknek
láza.

Vajúdás ez: az ember vajúdása. Szülnie kell Valakit.

Rongyba dugott gyermek vánszorog fel piszkos
pince-odúkból.

Levegőt akar inni s napsugár-kehelyért nyújtja
nyakát.

Sápadt, erőtlen; szederjes az ajka; rázza
nyomorláz.

Vajúdás ez: nyomor vajúdása. Szülnie kell Valakit.

Haragszik az Ég is. Halállal kaszálja az embert,
jéggel aratja vetését és kenyerét tűzzel emésztí.
Láz rázza egünket: a haragvás isteni láza.

Vajúdás ez: az Ég vajúdása. Szülnie kell Valakit.

E minden-vajúdásból Valakinek születnie kell,
aki csendesedése leszen a hegyek méhében a láznak,
a völgyekben az ember-remegésnek;
aki a bosszú testvérré-indult villámait pokolba lövi
s kiissza sóhajaink keserű kelyhét;

aki levegőt ad a tüdőnek, fényt a szemeknek
és meghímezi ruhának a rongyot;

aki Isten-tüzeket gyújt megint a szívekben
s az Ég haragos szavát áthangolja allelujának.

Vajúdik a Minden.

Krisztust készül újra leküldeni a földnek az ég.

